

Kummituksen kintereillä
Asun suunnittelu ja valmistaminen teatterikummitukselle

Opinnäytetyö

Veera Onttonen

Muotoilun koulutusohjelma
Vaatetusmuotoilu

Hyväksytty _____.____.____. _____

Veera Onttonen

Kummituksen kintereillä Asun suunnittelu ja valmistus teatterikummitukselle

Opinnäytetyön aiheena oli univormutyypin asun suunnittelu ja valmistaminen teatterikummitukselle. Toimeksiantajana toimi Varkauden teatteri, joka toivoi asua pr-hahmolle. Työn tekijä oli työharjoittelussa teatterilla vuosina 2008 ja 2010 ja on saanut opinnäytetyön aiheen harjoittelupaikastaan. Suunnittelua varten tekijä etsi tietoa kummitustarinoista sekä tutki Varkauden teatterin rakennuksen historiaa yhdessä teatterin markkinointisihteerin kanssa. Tutkimusmenetelmänä tekijä käytti työssään narratiivisuutta. Tekijä keräsi tietoa työhönsä teatterin entisiltä työntekijöiltä. Heiltä saadut tiedot toimivat osana työn tietopohjaa.

Työn osat ja säilytyspaikat:

3014:1 Raportti, 35 s., Taiteiden kirjasto
3014:2 Tuotteet, toimeksiantajan hallussa

Työn valmistamista varten tekijä perehtyi patinointiin sekä tutustui husaarien pukeutumiseen osana suunnittelutyötä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella ja valmistaa tutkimuksesta saaduille tiedoille uskollinen asukokonaisuus. Opinnäytetyön lopputuloksena valmistettiin asukokonaisuus Varkauden teatterille markkinointitarkoituksiin.

Asiasanat:

Pukusuunnittelu, narratiivisuus, Varkauden teatteri, kummitus, patinointi

Veera Onttonen

Chasing Ghosts

Designing and Manufacturing the Costume of a PR character

The aim of this final project with thesis was to design and create a uniform-like costume for a theater ghost. The client was the Theater of Varkaus, which desired a costume for a PR character. The author was in practical training at the theater in 2008 and 2010 and got her assignment from the theater. For the designing process the author searched information from ghost stories and did research on the history of the theater building together with the theater's marketing secretary.

The author used narrativism as a research method. The information was collected from former theater employees. For creating the outfit the author studied patinating and, for the designing process, hussar clothing. The purpose was to design and create a costume that was loyal to the impression that arose from the information gathered. As a result, an outfit was created for the Theater of Varkaus to use it for marketing purposes.

Keywords:

Costume design, narrative analysis, theater of Varkaus, ghost, patina

Parts of the works and where deposited:

3014:1 Report, 35 p., Taitemia Library

3014:2 Products, in the client's possession

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Toimeksiantajan toiveet	3
3 Tietopohja	6
3.1 Narratiivisuus tutkimusmenetelmänä	7
3.2 Tiedonhankinta	8
3.2.1 Kummitukset	8
3.2.2 Rakennuksen historia	11
3.2.3 Varkauden teatterin kummitus	13
4 Suunnittelu	15
4.1 Luonnostelu	16
4.2 Materiaalit	19
5 Valmistaminen	21
5.1 Kaavoitus	22
5.2 Ompelu	26
5.3 Patinointi	29
5.4 Maskeeraus	31
6 Pohdinta	34
Kuvat ja kaaviot	36
Lähteet	37
Kirjalliset	
Sähköiset	
Suulliset	
LIITE	
Taso- ja poikkileikkauskuvat	

1 Jofidanto

Innostuin teatterista opintojen ollessa noin puolessa välissä. Syksyllä 2008 sain teatteriompelijan työharjoittelupaikan entisestä kotikaupungistani Varkaudesta. Ehdotuksen opinnäytetyöni aiheeksi sain keväällä 2009, kun olin käymässä entisessä harjoittelupaikassani. Kävin läpi teatterin vaatevarastoa erästä kesäteatteriproduktiota varten, kun markkinointisihteeri Sari Kaurola lähestyi minua ehdotuksellaan. Hän kertoi minulle teatterirakennuksessa majailevasta kummituksesta ja ideastaan esittää tämä teatterilla jo pitkään kummitellut henkilö eräänlaisena pr-hahmona. Tehtävänä olisi suunnitella kummituksen ulkoinen olemus ja valmistaa hänelle asu - siis tuoda ajatus kummituksesta vereksi ja lihaksi. Aivan kuin mahdollisuus tehdä teatteriaiheinen opinnäytetyö - ja vieläpä tuttuun paikkaan - ei olisi ollut muuten tarpeeksi kutkuttava, myös aihe oli harvinaisen kiehtova. Tätä tarjousta en voinut ohittaa.

Työssäni tutkin kummituksen taustaa haastatteleamalla hänet kohdanneita henkilöitä ja perehtymällä rakennuksen historiaan. Tutustuin myös muuhun kummituskirjallisuuteen ja kokosin yhteen yleisimpiä kummitustarinoissa esiintyviä piirteitä. Tutustuin työssäni myös Varkauden teatterin ja teatteritalon historiaan ja saamieni tietojen perusteella suunnittelin asun, jonka jälkeen kaavoitin ja valmistin sen.

2 Toimeksiantajan toiveet

"Jo vuosikymmeniä täällä on puhuttu teatterin kummituksesta. Jotkut ovat hänet jopa nähneet... ja useat kuulleet. Askeleita ja juhlan ääniä..."
(Kaurola, S.)

Ajatus teatterin kummituksen tarinan kertomisesta teatteriyleisölle oli pyörinyt Kaurolan mielessä jo jonkin aikaa. Tarkoituksena olisi yrittää kehittää kummitukselle historia, olemus ja tarina. Näiden perusteella kummitukselle pitäisi suunnitella myös ulkoasu, vaatteet ja maskeeraus. Minun ei tarvinnut kauaa miettiä otanko tehtävän vastaan vai en, sillä aihe kuulosti niin tuoreelta ja innostavalta, että en voinut kieltäytyä. Harjoittelussa ollessani olin kyllä kuullut muutamankin kerran mainittavan teatterin kummituksesta, lähinnä ohimennen. Talossa on aina ollut tapana kuitata kadoksissa olevat asiat sillä, että kummitus se taas meitä jekuttaa, mutta sen tarkemmin en aiheesta tiennyt. Ehdotuksen tehdessään Kaurola kertoi hieman kummituksen taustoja, mainiten muun muassa rappusista kuuluneista askelista ja useista muista kuulohavainnoista.

Pyysin Kaurolaa tiivistämään työsuunnitelmaani varten sähköpostitse mitä hän haluaisi minun tekevän. Hän kirjoitti sähköpostiviestissään: "Tarkoituksena on saada mielenkiintoinen hahmo jakamaan tietoutta Varkauden Teatterista yleisötilaisuuksissa. Pukua pitäisi pystyä pitämään normaalivartaloisen n. 190 cm mies sekä normaalivartaloisen n. 160 cm pituinen nainen. Ratkaistava missä kannetaan jaettavat karamellit ja esitteet." Kummituksen olisi tarkoitus

esiintyä yleisön keskuudessa kierrellen Varkauden kirjastolla järjestettävässä Tarinoiden Taulumäki -tapahtumassa, pienessä kaupunkifestivaalissa jonka ohjelmassa on ollut muun muassa performanssitaide, musiikkia ja näytelmiä. Kaurola oli itse koonnut näkö- ja kuulohavaintojen perusteella kummituksesta jonkin verran yksityiskohtia. Viestissään hän mainitsi seuraavat:

"Yhteistä kaikille havainnoille ovat seuraavat seikat:

- normaalivartaloisen mies*
- vaaleat olkapäille ulottuvat hiukset*
- ystävällinen*
- "kasakkatakki"*
- hän ei puhu mitään*

Kuulohavainnoja yms.

- musiikkia*
 - iloisia juhlia*
 - koputuksia ja askeleita tyhjässä talossa*
 - ovi avautuu kahvasta kääntämällä mutta oven takana ei ole ketään*
 - pieniä jekkuja*
 - on kuulunut mahdollisesti soittokuntaan - emme tiedä henkilöllisyyttä"*
- Pian sovimme Kaurolan kanssa tapaamisen teatterille. Kaurola haluaisi siis kooltaan muunneltavan asun teatterin kummitukselle. Asua tulisi

pitämään lähinnä Kaurola, mutta hän halusi asusta muunneltavan siltä varalta että kummitusta esittäisi joskus joku muu kuin hän. Kun kysyin millaisiin mittoihin asun pitäisi voida venyä, hän ehdotti näyttelijä Jukka-Pekka Löhöstä, joka on hyvin pitkä, melko harteikas ja hoikkavartaloinen mies. Sovimme samalla, että mitoittaisin vaatteet näiden kahden henkilön pidettäväksi. Asun tulisi myös olla sellainen, että se vastaisi mahdollisimman paljon totuutta, tässä tapauksessa näköhavaintoja. Ennen suunnittelun aloittamista oli siis otettava selvää siitä, kuka kummitus oikein on ja miltä hän näyttää. Tarkoituksena olisi hankkia tietoa kummituksesta luonnoksiani varten ja koota nämä kuulopuheet ja näköhavainnot yhteen ihan mielenkiinnon vuoksikin. Tiedonhankinnan kanssa en ollut yksin vaan Kaurola oli jo aiemmin lupautunut auttamaan minua selvittämään koko tarinan ympärille kietoutuvaa historiaa. Kävimme tapaamisessa läpi edellä mainittuja tietoja ja havaintoja kummituksesta ja mietimme mistä voisimme saada lisää tietoa. Paikalla oli myös teatterin pukusuunnittelija Taina Peltomäki.

Sain Kaurolalta ja Peltomäeltä muutamia vinkkejä henkilöistä, joihin kannattaisi ottaa yhteyttä. Nimien joukossa oli teatterin näyttelijöitä ja henkilökuntaa menneiltä ja nykyisiltä ajoilta. He arvelivat, että nämä henkilöt saattaisivat tietää kummituksesta jotakin, tai olisivat jopa nähneet hänet. Rakennuksen historiaa miettiessämme Kaurola kertoi joskus kuulleen että Varkauden teatterin hirret olisivat alunperin joroislaisesta kartanosta 1800-luvulta. Mietimme yhdessä, voisimmeko jotenkin liittää kummituksen tarinan rakennuksen historiaan, vaikkapa juuri tämän joroislaisen kartanon kautta.

3 Тієтополія

3.1 Narratiivisuus tutkimusmenetelmänä

Työni tutkiva puoli perustuu narratiivisuuteen, joka on vauhdilla yleistynyt tutkimusmenetelmä. Käsitteenä narratiivisuus on peräisin latinan sanasta *narrare*, ja ehkä tutummin englannin kielen sanasta *narrate*, joka tarkoittaa kertomista. Narratiivisuus tutkimuksessa viittaa lähestymistapaan, joka kohdistaa huomionsa kertomuksiin tiedon välittäjänä ja rakentajana. (Heikkinen 2001, 142)

On kolme erilaista tapaa tuottaa aineistoa: numeerisesti, lyhyinä sanallisina vastauksina tai kerrontana. Narratiivista aineistoa on nimenomaan kerrontaa, ja aineistoa voivat olla esimerkiksi haastattelut tai vapaat kirjalliset vastaukset päiväkirjat, elämäkerrat tai dokumentit, joita ei välttämättä ole tuotettu alun perin tutkimustarkoituksiin. On huomattava, että narratiivinen aineisto poikkeaa muuntyyppisistä aineistoista siinä, että narratiivista aineistoa on vaikeaa, ellei mahdotonta, tiivistää yksiselitteiseksi numeroiksi tai tilastoiksi. Narratiivisen aineiston käsittely edellyttää aina tulkintaa. (Heikkinen 2001, 147)

Heikkinen kirjoittaa: ”Narratiivisessa tutkimuksessa huomio kohdistuu siihen, millä tavalla yksilöt antavat merkityksiä asioille tarinoidensa kautta. Huomion kohdistuminen ihmisten autenttisiin kertomuksiin erottaa narratiivisen tutkimuksen esimerkiksi niistä perinteisistä laadullisen tutkimuksen tavoista, joissa tietoa kerätään edeltä suunniteltujen ja jäsennettyjen haastattelukysymysten tai kyselylomakkeiden sekä osallistuvan tai suoran havainnoinnin avulla. Näissä tutkimusotteissa merkityksenanto perustuu

tutkijan ajatteluun ja sanoihin, kun taas narratiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkijan ja tutkittavien yhteisen merkityksen luomiseen.” (Heikkinen 2001, 155)

Heikkinen mainitsee narratiivisuuteen perehtyneen psykologi-kirjailija Donald Polkinghornen ja hänen huomautuksensa siitä, että kun narratiiveja tarkastellaan niiden käytännöllisen merkityksen perusteella, ei tarinan totuudellisuudella ole kovin suurta merkitystä vaan oleellista on, että tarina toimii halutulla tavalla. (Heikkinen 2001, 152)

Mielestäni tämä menetelmä sopiikin työhöni erinomaisesti, sillä vaikka työhöni liittyvien tarinoiden totuudellisuudesta voidaan olla montaa mieltä, ei ole työn kannalta mielekästä keskittyä siihen pitävätkö tiedot välttämättä paikkaansa vai eivät. Narratiivisuus näkyy työssäni monella tavalla. Jo itse aihe on narratiivinen, sillä sen pohjana on useita kertomuksia yhdestä hahmosta. Myös tutkimusmenetelmäni on narratiivinen, sillä haastattelin työtä varten henkilöitä jotka olivat tämän hahmon nähneet, ja haastatteluaineisto oli hyvin kertomuksellista. Lukemassani kirjallisuudessa narratiivisuus on myös vahvasti läsnä, joko kertomuskokoelmien tai kertomustutkimuksen muodossa.

3.2 Tiedonhankinta

3.2.1 Kummitukset

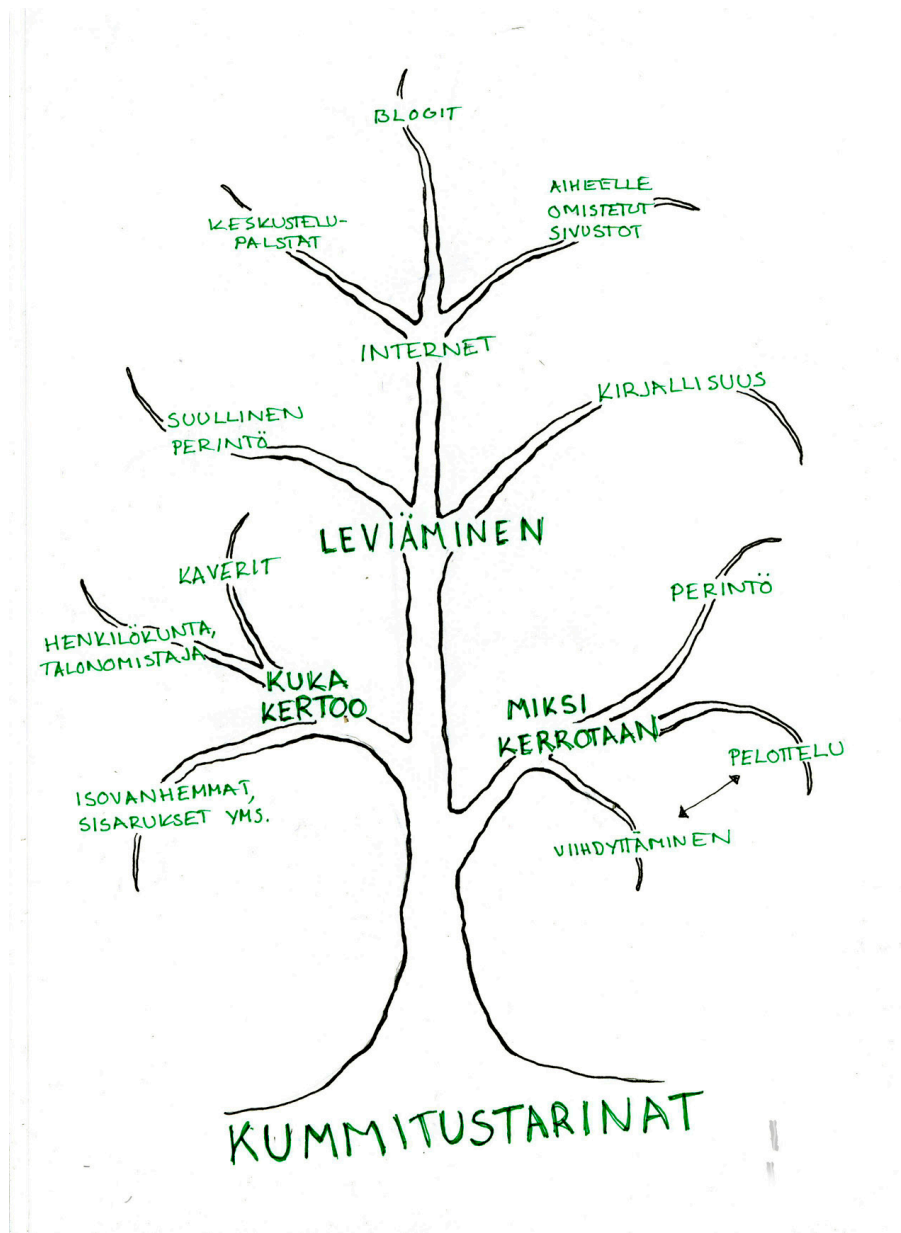
*"Aaveet sekä kiehtovat, että epäilyttävät nykyilmistä.
Kun kuuntelemme kummitustarinaa,
päässämme alkaa välittömästi kuulua järjen ääni,
joka jo ennen kertomuksen vaivuttiin pääsemistä
vakuuttelee ja ehkä lohdutteleeekin,
että tarinaahan tämä vain."
(Hietikko-Hautala 2009)*

Ymmärtääkseni aihetta paremmin aloin selvittää kummitustarinoiden yleisiä piirteitä. Kuka kummitustarinoita kertoo? Mistä tarinoissa on kyse? Miksi tarinoita ylipäänsä kerrotaan ja uskooko niihin oikeasti kukaan? Kummituksista löytyy paljon kirjallisuutta, mutta minkälaista se on? Paikallisten kirjastojen tarjontaan tutustuessani huomasin, että oli melko helppo erotella niin sanotusti hyvät akanoista. Rajasin aineistosta pois kaunokirjallisuuden ja halusin keskittyä tietokirjallisuuteen. Kun aiheena on jokin niinkin epämääräinen kuin kummitukset, ei voida ehkä puhua faktakirjallisuudesta, mutta kirjoitustyyli, kuvamateriaali ja kirjan ulkoasu kertovat hyvin paljon siitä, kannattaako kirjaa vaivautua sen tarkemmin tutkimaan. Löysin useita kirjoja, joissa kuvat vaikuttivat vähintäänkin kyseenalaisilta ja kirjoitustyylikin oli jotenkin sensaationhakuista. Tällaiset teokset olivat poikkeuksetta hieman

vanhempia, mutta uudempien kirjojen joukosta löytyi muutama ihastuttavan mielenkiintoinen kokoelma kummitustarinoita.

Yksi näistä mielenkiintoisista teoksista oli Sami Aaltosen Aavetaloja. Kirja on kokoelma helsinkiläisissä rakennuksissa kummitelleista aaveista. Aaltonen kirjoittaa hyvin ja aiheella leikitellen, ja pohjustaa tarinoitaan myös kertomalla tarinaan kuuluvan rakennuksen ja henkilöiden historiasta. Olin todella yllättynyt siitä kuinka paljon yhdestä suomalaiskaupungista voi kummituskertomuksia löytyä ja erityisen vaikuttunut olin siitä kuinka kattavasti Aaltonen oli tarinoita saanut koottua. Toinen samankaltainen, joskin hieman suppeampi kokoelma tarinoita on Hietikko-Hautalan Aaveiden kaupunki - kummitustarinoita Vaasasta. Nimensä mukaisesti kirjassa kerrotaan muutaman vaasalaisen kummituksen tarina. Myös Hietikko-Hautalan kirja on kirjoitustyyllillisesti ja ulkoasullisesti ilahduttavaa luettavaa.

Jo muutaman kirjan tarjonnasta sain tehtyä kattavasti muistiinpanoja. Tein havainnoistani mindmapin (kuva 4, sivu 9) joka pyrkii selventämään hieman kummituskertomusten motiiveja ja leviämistä. Päättelin kokoamieni tietojen perusteella, että kummitusjuttujen motiivi riippuu usein kertojasta. Vaikka voisi kuvitella että pelottelu on yleisin syy juttujen kertomiseen, näin ei välttämättä ole. Kun itse mietin lähipiiristä kuulemiani kummitustarinoita, on niiden perimmäinen tarkoitus yleensä viihdyttäminen. Toki pelottelukin on tavallaan yksi viihdyttämisen muoto, mutta pelotteluun pyrkivät yleensä vain lapset. Lasten on helpompi uskoa kummituksiin, joten heitä on näin ollen myös helpompi pelotella. Aikuisten välillä käydyt keskustelut kummituksista ovat yleensä täysin viihteellisiä, sillä aikuiset ovat skeptisempiä eikä pelottelu

Kuva 4: Mindmap kummitustarinoista

toimi. Myös perintö ja historian ylläpitäminen voivat olla syitä tarinoiden kertomiseen. Edellä mainittu on lähinnä Varkauden teatterin kummitustarinan motiivia ja se onkin mielenkiintoinen markkinointikeino. Kummitus on vaeltanut rakennuksessa sukupolvien ajan jo vuosikymmeniä ja siksi se on kiehtova tarina joka kiinnostaa niin henkilökuntaa itseään kuin asiakkaitakin.

Tarinoiden leviäminen tapahtuu pääsääntöisesti joko suullisena perintönä, internetin kautta tai kirjallisuuden avulla. Kaikkein vanhimmat tarinat leviävät yleensä suullisesti, sillä asioiden ylös kirjaaminen ei ole ennen ollut niin tavallista kuin se on nyt. Myös Varkauden teatterin tapauksessa on kyse tarinan etenemisestä suullisesti. Kukaan ei ole kirjannut havaintoja ylös, mutta silti lähes jokainen teatterin työntekijä tietää mistä on kyse kun aihe otetaan puheeksi. Näkisin kirjallisuuden olevan eräänlainen väliinputoja tämän tyyppisten tarinoiden eteenpäin välittäjänä. Kirjat täytyy erikseen hakea ja aiheesta täytyy olla kiinnostunut, jotta jaksaa nähdä vaivaa kirjallisuuden etsimiseen, kummituskirjallisuuteen kun harvemmin sattuu vain ohimennen törmäämään. Internetissä kanavia on useitakin. Aiheelle omistettuja sivustoja löytyy melko runsaasti. Erilaiset blogit voivat keskittyä yksinomaan tähän aiheeseen tai sivuta sitä yhden kirjoituksen verran. Myös keskustelupalstat antavat oivan keinon kertoa tarinoita ja saada tarinoista kommentteja sekä kenties löytää samanlaisia tapahtumia kokeneita ihmisiä.

Lukemani perusteella päätin, että kummitukset ovat yksilöitä ja useimmiten heillä on omat maneerinsa ja tunnusmerkkinsä. Kuka kummitus sitten on? Kummitus voi olla pahansuopa mellastaja tai keppostelija, mutta myös hyväntahtoinen utelias hahmo. Olemus riippuu usein ympäristöstä ja aaveen

edellisestä elämästä. Yksi esimerkki perinteisestä tarinamallista on vääryyttä kohdannut henkilö, joka on kuolemansa jälkeen katkeroituneena jäänyt keskuuteemme ja osoittaa mieltään säilyttämällä, kiusaamalla tai tihutöitä tekemällä. Kummitus voi olla esimerkiksi eläin, rakennuksen entinen asukas tai vaikkapa sureva leski. Kummittelu voi ilmetä myös esineiden kautta, astioiden heittelynä tai tavaroiden häviämisenä.

*"Kummittelu keskittyi melkein aina johonkin tiettyyn taloon. Vaivaisiin piilopirtteihin kummitukset eivät yleensä jalallaan astuneet, vaan haamut suosivat komeita kartanoita ja pappiloita."
(Roski 2007)*

Lukemissani kertomuksissa toistuivat usein tiettyntyyppiset tapahtumapaikat. Hautausmaiden ja kartanoiden ohella teatterit tuntuivat olevan paikkoja, joissa kummituksiin törmätään useinkin. Helsinkiläisessä Teatteri Jurkassa on tavattu näyttelijänä ja teatterinjohtajana toimineen, 90-luvulla kuolleen Emmi Jurkan hahmo. Hänen kerrotaan liikuskelleen näyttelijöiden pukeutumistiloissa, puvustossa sekä esitysten aikana katsomonkin puolella. (Aaltonen 2002, 157) Suomen Kansallisteatterilla puolestaan on useampiakin aaveita. Kahden tuntemattoman vaeltelijan lisäksi teatterilla on nähty kaksi hahmoa jotka on pystytty nimeämään. Aaveista ensimmäisen kohtasi kaksi teatterilaista heidän

yöpyessään teatterin tiloissa. Vasta myöhemmin erään muotokuvan nähtyään tunnistivat he yöllisen vieraan talon entiseksi näyttelijäksi, Aarne Leppäseksi. Toinen nimetyistä herroista, näyttelijänä toiminut Urho Somersalmi, on havaittu kuljeskelemassa kirves kädessään. Hänen tarinansa on hieman traagisempi. "Eläkkeelle jäätyään mies oli surmannut näyttelijävaimonsa Ailin (1891-1961) Näyttelijäliitolta saamallaan lahjakirveellä ja sen jälkeen hirttäytynyt." (Aaltonen 2002, 137)

Sain käsiini myös teatterin kummituksesta kertovan lehtiartikkelin. Sunnuntaisuomalainen -lehdessä (3.10.2004) kirjoitetaan Seinäjoen vanhan kaupungiteatterin kummituksesta. Näyttelijät uskovat, että kummittelun takana on edesmennyt näyttelijä Jaakko Jokelin. Jokelin sai sydänkohtauksen pukuhuoneessaan vuonna 1985, hetkeä ennen näytöksen alkua. Siitä lähtien teatterilla saatiin totutella erilaisiin jekkuihin, joihin ovat kuuluneet muun muassa tavaroiden piilottelu, kannoilla hiipiminen ja valojen kanssa leikkiminen. Ovien paukuttelun ja askelten lisäksi kummituksen on saattanut kuulla myös pianonsoiton muodossa. Teatteri siirtyi uusiin tiloihin pari vuotta Jokelinin kuoleman jälkeen, mutta kepposet jatkuivat vaikka rakennus vaihtui. Sittemmin teatterilla on ollut rauhallisempaa, vaikka alkuperäisessä rakennuksessa voi vielä aika ajoin aistia jotakin omituista. (Ala-Korpi 2004)

3.2.2 Rakennuksen historia

Olimme aikaisemmin sopineet, että Kaurola auttaa minua selvittämään teatterirakennuksen historiaa. Hän antoi minulle luettavaksi kirjan Varkautelaisten vuosisata. Kirja kertoi jonkin verran toimista, jotka olivat johtaneet nykyisen teatteritalona toimivan, entisen työväentalon rakentamiseen, mutta talon myöhemmistä vaiheista kirjassa ei juuri mainittu. Halusimme myös selvittää, mikä on totuus rakennuksen hirsistä. Kaurola oli aikaisemmin maininnut hirsien mahdollisen joroislaisen alkuperän.

Kaurola ja Peltomäki olivat aiemmin antaneet minulle yhteystietoja joihin kannattaisi yrittää soittaa lisätiedon toivossa, ja eräs tavoittamani henkilö osasikin kertoa meille yhtä sun toista teatteritalon historiasta. Hän oli Riitta Laurikainen, jonka isä oli aikanaan toiminut iltanäyttelijänä teatterilla. Sovimme hänen kanssaan tapaamisen Kaurolan toimistolle ja hän toi tietojensa lisäksi mukanaan edellisessä osiossa mainitsemani lehtiartikkelin Seinäjoen kaupunginteatterin kummituksesta. Hänellä oli mukanaan eräs todella vanha, punakantinen kirja, josta hän oli meitä varten etsinyt seuraavan, rakennuksen hirsiin liittyvän kohdan: ”Vuonna 1908 päätettiin ryhtyä työväentalon aikaansaamisessa sanoista tekoihin. -- Kevään tultua tuotiin rakennushirret Katisenlahdesta uittamalla Huruslahden Taulumären puoleiseen rantaan, jossa ne sitten talkoovoimin nostettiin maalle ja ajettiin rakennuspaikalle.” Tämän perusteella päätimme hylätä tarinan joroislaisesta kartanosta. Niin kiehtova kuin tarina olisi ollutkin, ei olisi syytä poiketa siitä mitä on painettu mustalla valkoiselle.

Laurikainen jätti meille kopion aukeamasta, mutta myöhemmin tajusin etteivät kirjan tiedot olleet sattuneet kopioon mukaan, ja yritin etsiä kirjastosta kirjaa näillä hyvin vähäisillä tuntomerkeillä. Samaa teosta en ikävä kyllä löytänyt, mutta Varkauden kaupunginkirjaston käsikirjastosta löysin lähes saman tekstin eri kansien välissä. Varkauden työvähennyhdityksen 40-vuotiskertomus valotti rakennuksen alkuvaiheita, mutta vielä olennaisemmin se sai minut tutkimaan muita aiheeseen liittyviä teoksia, joista mielenkiintoisin oli Arto Nevalan Vuosisata Varkautelaista työväenjärjestötoimintaa. Kirjassa käydään läpi niin talon vaiheita, kuin näytelmäseurankin alkumetrejä. Olen itsekin kaupungissa asuessani todistanut muutamia talon kunnostus- ja remontointitoimenpiteitä, mutta kirjallisuutta läpi käydessäni sain huomata, että taloa on kunnostettu vuosisadan aikana niin käyttötarpeiden, rapistumisen kuin ilkevallankin vuoksi (kuva 5).

Kuva 5: Kansalaissodan aikana valkoisten hallussa ollut työväentalo oli lohduuttomassa kunnossa vuonna 1919.

Jonkin aikaa historiaa tutkittuamme Kaurola kokosi saaduista tiedoista pienimutoisen historiikin, joka löytyy nyt Varkauden Teatterin internetsivuilta. Olen tiivistänyt tekstistä työlleni olennaisimmat seuraavasti:

Varkauden teatterin juuret ulottuvat aina 1800-luvun puolelle. Vuodelta 1898 nuorisoseuran piirissä tapahtuneesta näytelmäharrastuksesta oli suora silta työväenyhdistyksen piirissä virinneeseen toimintaan. Valistusseuran yhteydessä toimi 1880-luvulla kuoro ja soittokunta. Myös työväenyhdistyksen yhteyteen perustettiin soitto- ja laulukunta. Aluksi työväenyhdistys toimi tehtaan salin tiloissa. Poliittisen toiminnan organisointi ja iltamien järjestäminen edellytti kuitenkin omaa järjestöalaa. Vuonna 1908 vuokrattiinkin yhdessä osuuskaupan kanssa tontti Taulumäeltä Järvelän virkatalon mailta. Rakennus suunniteltiin kaksikerroksiseksi. Kevään tultua lahjoituksena saadut hirret uitettiin Katisenlahdesta huruslahden Taulumäenpuoleiseen rantaan, jossa ne talkoovoimin nostettiin maalle ja ajettiin rakennuspaikalle.

Varkauden työväentalo valmistui vuonna 1911. Näyttämötoiminta alkoi vuonna 1913, jolloin näytelmäseurue virallisesti perustettiin ja johtaja valittiin. Musiikkinäytelmissä soitto- ja laulukunta teki tiivistä yhteistyötä teatterin kanssa. Varkauden Työväen Teatteri toimi vuosina 1913-1935 työväenyhdistyksen näytelmäseurana. 1900-luvun alussa teatteritalon toisessa kerroksessa, nykyisessä johtajan huoneessa, kokoontui soittokunta useiden vuosikymmenien ajan. Nykyinen pukuvuokraamo toimi yläsalina, jossa järjestettiin kaikenlaista kerhotoimintaa.

Vaikka tiedot eivät antaneetkaan mitään konkreettista informaatiota siitä, kuka kummitus voisi olla ja kuinka olennaisesti rakennus häneen liittyy, saimme kuitenkin hylättyä yhden teorian ja viitteitä siihen, että kummitus tosiaan voisi olla entinen soittokunnan jäsen.

“Ratkaisua työväenyhdistyksen talouden ongelmiin ei löytynyt perinteisistä keinoista, tulojen kasvattamisesta tai menojen vähentämisestä. Vaihtoehtoksi jäi näin ollen enää Varkauden yhdistyksen mittavimman omaisuuden, työväentalon myyminen. Ostajaa ei tarvinnut kaukaa etsiä. Talo myytiin kesäkuussa 1958 Varkauden työväenteatterin kannatusyhdistykselle viiden miljoonan markan hintaan.” (Nevala, 2003, 222)

3.2.3 Varkauden teatterin kummitus

Kaurolan ja Peltomäen ehdottamista mahdollisista silminnäkijöistä otin ensimmäisenä yhteyttä Eero Ryyttyyn. Ryytty, joka on aiemmin näytellyt Varkauden teatterin lavalla vuosikymmenten ajan, on sittemmin siirtynyt omien projektiansa pariin ja antanut tilaa sukunsa nuoremmille teatterintekijöille. Peltomäki ja Kaurola totesivatkin Ryytystä mainitessaan, että jos joltakulta juttua löytyy, niin se on kyllä Eero Ryytty. Eivät he väärässä olleetkaan. Ajaessani tutunnäköiseen pihaan Varkauden Timolan kaupunginosassa, huomasin tullessani samaiseen pihaan, jossa pienenä tyttönä olin käynyt maatilan eläimiä ihastelemassa, Ryytтын kotieläinpihalla. Kaikki tuntuvat tuntevan Ryytтын ja toisin päin. Tämän sain nelituntisen juttutuokiomme aikana huomata.

Olin miettinyt valmiiksi kysymyksiä kummitusta koskien, mutta huomasin pian kysymysten esittämisen hieman vaikeaksi suunvuoron puutteen vuoksi. Kerroin Ryytylle mitä työni koski, ja hän innostui heti kertomaan yhtä sun toista teatterin historiaan liittyvää. Sainpa kuulla hänen henkilökohtaisestakin elämästään ja tarinaa kyllä riitti. Kaikki yleensä hieman naiivit kuvitelmat näyttelijöiden boheemista ja tapahtumarikkaasta elämästä tuntuivat kulminoituvan juuri tähän mieheen, ainakin juttujensa perusteella. Kyllä hän silti kummituksestakin mielellään puhui. Hän kertoi kuulleensa samoja asioita kuin muutkin, askeleita portaista ja kolinaa ullakkotiloista sellaisissa tilanteissa kun teatterin olisi pitänyt olla tyhjillään. Kerran katsomosta oli kuulunut ääntä, mutta kun valot oli sytytetty, ei ketään näkynyt. Valojen sammuttua jälleen olivat äänet jatkuneet näyttämöllä.

Ilokseni hän kertoi myös nähneensä aaveen vuosikymmeniä sitten, teatterinjohtaja Väinö Heiskasen aikaan. Siinä missä nykyään sijaitsee teatterinjohtajan ja hänen sihteerinsä toimisto, oli ennen soittokunnan tiloja. Noissa tiloissa häntä oli lähestynyt punakultaiseen luurankotakkimaiseen yläosaan pukeutunut hoikka, kalpea mies. Tarpeeksi lähelle tultuaan hän oli hävinnyt. Hän sanoi myös jotain muutakin joka jäi hyvin mieleeni. Ryytty oli sitä mieltä, että eivät ihmiset nykyään enää kummituksia näe, ja että syynä on heidän hektinen elämäntyyliinsä. Kun kaikki ovat niin skeptisiä ja levottomia ei mieli voi olla avoin henkiolennoille, ja nämä henkiolennot aistivat sen. Siitä en voinut olla kuin samaa mieltä.

3.2.4 Husaarit

Husaarit olivat alkuperältään unkarilaisia ratsuväen sotilaita. Luonnostelua varten tutkin hieman husaareja ja heidän univormujaan, sillä osa havainnoista kertoi, että kummituksella on yllään punainen, kultanauhoin koristeltu husaarin takki, joten asun ulkonäöllinen suunta oli melko selvä. Teatterin tapauksessa mikään ei kuitenkaan viitannut siihen, että itse kummitus olisi ollut husaari ja vaaleat hiuksetkin antoivat viitteitä siitä, että kyseessä ei todennäköisesti ollut tumma husaarisankari, vaan ehkä joku, joka oli pukuvarastosta husaarin univormun lainannut. Siksi keskityinkin lähinnä husaarien pukeutumiseen, enkä niinkään heidän historiaansa.

Husaarijoukkojen katsotaan saaneen alkunsa 1400-luvulla ja näiden aseistettujen ratsastajien aika kesti aina 1800-luvun lopulle saakka. Keski- ja itäeuroopan armeijoissa palvelleet husaarit pukeutuivat tyypillisesti punaisiin, mustiin tai sinisiin takkeihin. Takin malli, koristelu sekä väri riippui sotilaan palvelusmaasta ja asemasta. Takit olivat aina hyvin näyttäviä. Yleensä keltaisin tai kultaisin nyöreihin koristellut takit olivat takaa hieman hillitympiä, mutta edessä kulki tiheä nyöritysten rivistö ja koristelua näkyi myös kauluksissa, olkapäillä ja hihoissa. Univormuun kuului aina myös sivusaumasta koristellut housut, jotka myös olivat väriltään joko punaisia, mustia tai sinisiä, mutta myös valkoisiakin variaatioita löytyi. Hattuja oli kahdenlaisia. Shako on korkea, kartionmuotoinen kangaspäällysteinen hattu jossa on lippa. Toinen malleista on busby, joka on myös kartionmuotoinen, mutta lipaton ja turkispäällysteinen. Kenkinä husaarit käyttivät polvipituisia ratsastussappaaita. Niitä pidettiin joko lahkeen alla tai päällä. Joskus asuun kuului myös toisella olalla pidettävä turkisreunusteinen päällystakki (kuva 6).

Kuva 6: Husaariunivormuja

4 Suunnittelu

4.1 Luonnostelu

Olen aina ollut hieman huono luonnostelevaan. En osaa jättää piirtämistä kesken, vaan pyrin aina viemään kuvan työstämisen loppuun asti ja virheiden sietäminen on aina ollut vaikeaa. Siitä syystä suurin osa ideoinnistani tapahtuu pääni sisällä, enkä sen kummemmin dokumentoi ajatuksenjuoksuani paperille, vaan ryhdyn piirtämään vasta siinä vaiheessa kun idea alkaa olla selvä. Tässä tapauksessa rakenteellista ja ulkonäöllistä mietittävää oli kuitenkin sen verran paljon, että pyrin luonnostelevaan edes hieman enemmän kuin normaalisti.

Ensin kokosin husaaritutkimuksen ohessa löytämistäni kuvista mieleisimmät ja tein niistä muotokielitaulun (kuva 8). Muotokielitaulun elementeistä

Kuva 8: Muotokielitaulu

lähdin luonnostelevaan takkia. Takki tulisi olemaan selvästi keskeisin osa asua, joten hyvin suuri osa suunnittelua pyörikin sen ympärillä. En halunnut asun olevan suora kopio perinteisestä husaarin takista, sillä havainnot eivät olleet aivan täsmällisen tarkkoja. Olimme myös hieman rakentaneet aaveen tarinaa sen varaan, että hän voisi olla entinen soittokunnan jäsen. Hainkin yksinkertaistettumpaa mallia, ikäänkuin köyhän miehen versiota oikeasta univormusta, joka olisi jotakin orkesteritakin ja husaarin takin välimaastosta. Husaaritakkien malli oli yleisesti lantiomittainen, mutta valitsin pitkän

Kuva 9: Luonnostelua

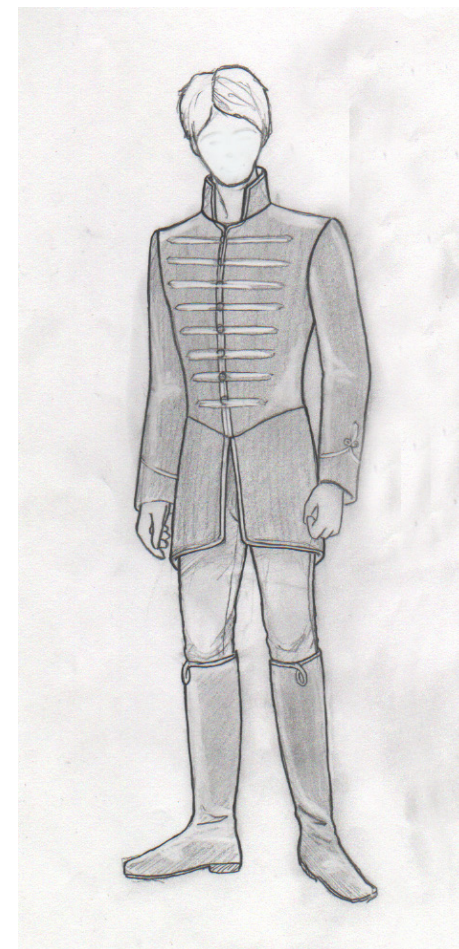
mallin siitä syystä, että housujen suuri kokoero ja siitä johtuvat mahdolliset istuvuusongelmat peittyisivät hyvin helman alle. Husaarien hihat olivat usein hyvinkin leveitä käsivarren kohdalta, mutta kummituksen takkiin halusin hieman kapeamman mallin ihan siitäkin syystä, ettei pienikokoisempi ihminen hukkuisi takin suuruuden alle. Vyötärön korkeus oli husaareillakin melko vakio, mutta lähinnä vyötäröviivaan muoto ja jyrkkyys olivat sellaisia asioita joita luonnostellessani mietin. Kauluksesta päädyin tekemään melko korkean.

Luonnostelin jonkin verran myös kirjailua, vaikka olin alusta saakka varma, että vaateen koristelu olisi yksityiskohta joka täytyisi miettiä uusiksi sen mukaan minkälaisen rakenteen päättäisin tehdä. Myös asun valmistuksessa nyörikoristelu tulisi olemaan viimeisiä vaiheita ja arvelinkin että vaateen ollessa muuten valmis suunnitelmat saattaisivat muuttua. Jonkinlaisia valmiita malleja oli kuitenkin hyvä olla valmiina mietittynä. Piirsin kirjailuja hihansuuhun, rintaan rivistöksi ja selkään saumoja myötäilemään.

Housut ja hatun suunnittelin takkiin verrattuna melko perinteiseen husaarimalliin. Housut eivät näkyisi takin alta juuri lainkaan, joten niiden rooli ei tulisi olemaan kovinkaan suuri. Halusin niihin husaariunivormuistakin tutun kultanauhan ja vaikka aluksi mietinkin housuista istuvampia, päädyin lopulta suoraan malliin. Kahdesta hattumallista valitsin turkishatun, busbyn, ja siihen halusin koristeeksi punaisen läpän. Piirsin hatun leukahihnalla varustettuna, mutta koska hattua ei tulisi pitämään päässä, jätin sen pois. Hattuun tulisin tekemään taskut, joissa voisi säilyttää makeisia ja teatterin esitteitä, joten hattua kannettaisiin kädessä tai kainalossa. Koska kenkiä en tulisi itse valmistamaan, en luonnostellut niitä kovinkaan yksityiskohtaisesti, vaan piirsin

lähinnä mallin siitä mitä tulisin teatterin pukuvarastosta hakemaan. Kengistä halusin joko polveen tai hieman polven alle ylettyvät, mustat saappaat, joihin sitten itse lisäisin kultanauhaa koristeeksi.

Luonnosten (kuva 9) avulla sain muodostettua kokonaiskuvan haluamastani mallista ja piirsin asusta suuntaa antavan kuvan jota voisin Kaurolalle esitellä (kuva 10). Kaurola hyväksyiikin suunnitelmani kun tapasimme, mutta huomautti hahmon hiusten pituudesta, johon en tosiaan ollut muistanut kiinnittää tässä vaiheessa vielä huomiota. Kerroin hänelle myös hatusta jonka olin suunnitellut makeisten ja esitteiden käyttöön ja hän piti ideaa hatussa olevista taskuista erinomaisena.

Kuva 10: Asun mallipiirros

Luonnos siirtyi keskusteluidemme jälkeen jatkokehittelyyn, ja piirsin Adobe Illustrator CS4 -ohjelmalla värillisen ja tarkennetun version asusta (kuva 11). Tapasin jälleen Kaurolan, ja kuten aiemmankin luonnoksen kohdalla, kerroin hänelle että kuva on suuntaa antava, ja suunnitelmat saattavat valmistusvaiheessa vielä muuttua, joskaan eivät radikaalisti. Palaute suunnitelmasta oli hyvää ja mallini sai hyväksynnän. Samalla kävimme läpi myös hieman materiaaleja. Kerroin Kaurolalle minkälaisia materiaaleja olin ajatellut vaatteissa käyttää ja kävimme myös ompelutarvikekaupasta hakemiani kultanauhojen näytekappaleita (kuva 12) läpi ja mietimme yhdessä mitkä niistä sopisivat vaatteeseen parhaiten. Tapaamisemme päätteeksi sovimme, että en enää tulisi näyttämään piirroksia tai suunnitelmia, vaan ryhtyisin valmistamaan asua ja Kaurola näkisi työn edistymisen sovitusten yhteydessä ja voisi silloin halutessaan kommentoida työtä ja esittää toivomuksia.

Kuva 12: Nyörien näytekappaleita

Kuva 11: Tarkennettu piirros asusta värillisenä

4.2 Materiaalit

Materiaali- ja kustannuskäytännöt sovimme niin, että saisin käyttää teatterilta mahdollisesti löytyviä materiaaleja ja muualta tehdyistä ostoista saisin korvauksen kuittia vastaan. Tarkoituksena oli alusta alkaen etsiä asun materiaaleja teatterin omista varastoista ja käyttää niitä niin paljon kuin mahdollista. Vaikka olin luonnostellut asua ja kokonaisuus olikin melko pitkälle mietitty, vaikuttaisivat materiaalit silti suunnitelmiin ja tiesin, että vaate voisi elää vielä paljon ja etsiä lopullista muotoaan vielä valmistusvaiheessakin.

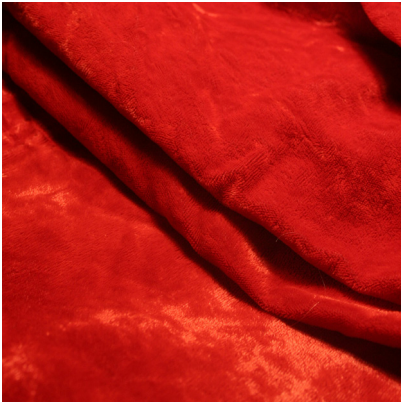
Työn alkuvaiheessa etsin sopivaa kangasta sovitetta varten Kuopion Muotoiluakatemia tiloista ja löysin vaaleaa puuvillakangasta, jonka arvelin olevan sopiva materiaali sovitteen tekemiseen. Ajattelin kankaassa olevan potentiaalia myös lopullisen tuotteen tekemiseen, kunhan sen vain ensin värjäisi. Kangasta olisi riittävästi sekä sovitteen, että lopullisen tuotteenkin tekoon ja otinkin koko kangaspalan mukaani. Värjääminen ei kuitenkaan mennyt aivan suunnitelmien mukaan. Kangas oli sen tuntuista, että se varmasti imisi värin itseensä ja lopputuloksena olisi rikas tummanpunainen. Toisin kävi. Vaikka olin varma, että kangas on aivan tavallista, toiselta puolelta pehmeämmäksi käsiteltyä puuvillaa ja polttokokeen tuloskin antoi aihetta uskoa niin, väri tarttui vain toiselle puolelle kangasta ja tuo pehmeä puoli jäi lähestulkoon väriä vaille. Kangas kävi kyllä sovitteeseen, mutta lopullisen tuotteen materiaaliksi siitä ei ollut.

Uuden materiaalin hankinta oli siis edessä. Keskusteltuani Peltomäen kanssa kummituksesta ja materiaaleista, hän muisteli nähneensä kangasvaraston perimmäisessä nurkassa verhoiksi ommeltua punaista silkkisametin kaltaista

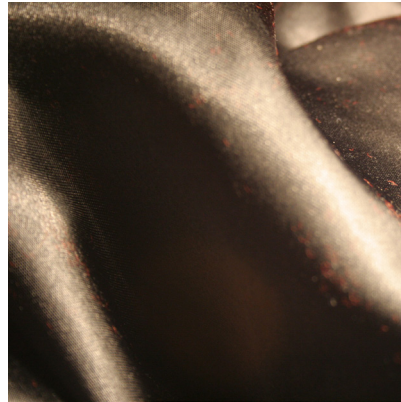
tekokuitukangasta (kuva 13, sivu 20) ja ehdotti, että kävisin katsomassa oliko kangas vielä siellä. Hetken etsittyäni löysin etsimäni. Kangasta oli valtava määrä, ja se haisi kauniisti sanottuna kamalalle. Peltomäki sanoikin, että hän ei edes tiennyt mistä kangas on peräisin, sillä se oli ollut kangasvarastossa todella kauan. Kankaat näyttivät enemmänkin valtavilta pussilakanoilta kuin verhoilta, ja materiaalin sekä käyttötarkoituksen yhdistelmästä päätellen ne olivat todennäköisesti olleet joskus näyttämöllä. Hetken kangasta innoissani hypistelyäni kävin näyttämässä kangasta Sari Kaurolalle, joka innostui yhtä lailla. Tietenkin asiaan kuului myös kovaan ääneen ihmettely siitä, kuka kankaan oli sinne laittanut. Ettei vain olisi henkimaailman asioita? Olimme Kaurolan kanssa molemmat yhtä mieltä siitä, että tätä kangasta oli ehdottomasti käytettävä. Olihan materiaalin löytyminen selvä merkki siitä, että kummitus ei vieraisiin, kaupasta ostettuihin kankaisiin haluaisi pukeutua.

Heti ensimmäiseksi kangas oli tietysti pestävä. Niin mukava kuin ajatus aidosti likaiseksi patinoituneesta vaatteesta olikin, haju oli sen verran tunkkainen, että pesu oli tarpeen. Purin pussilakanat osiin ja sain niistä kahdeksan lakanan kokoista palaa. Valtava määrä kangasta siis, kuten jo mainitsin. Yhden palan heitin pesukoneeseen ja pistin koneen pyörimään. Ohjelman päätyttyä nostin onnellisena kankaan kuivumaan, mutta kun parin tunnin päästä kävin katsomassa tilannetta uudestaan, kauhistuin. Ihana pehmeän samettinen pinta oli poissa ja tilalla oli ryttyinen ja litistynyt nukkapinta. Koetin höyryttää kangasta nukan litistymistä estävää, piikikästä samettilautaa vasten mutta turhaan. Onnekseni pesemätöntä kangasta oli vielä reilusti jäljellä. Peltomäki ehdotti, että ainahan kankaan voisi käyttää pesulassa kemiallisessa pesussa. Pesu huuhteluaineen kanssa oli kuitenkin vielä kokeilematta. En uskaltanut

odottaa kovin kummoista tulosta, mutta huuhteluaine toimi ja kangas pysyi pehmeänä ja rypistymättömänä. Otin kangasvarastosta mukaan myös mustaa polyesterikangasta vuorikankaaksi (kuva 14).

Kuva 13: Takin päällismateriaali

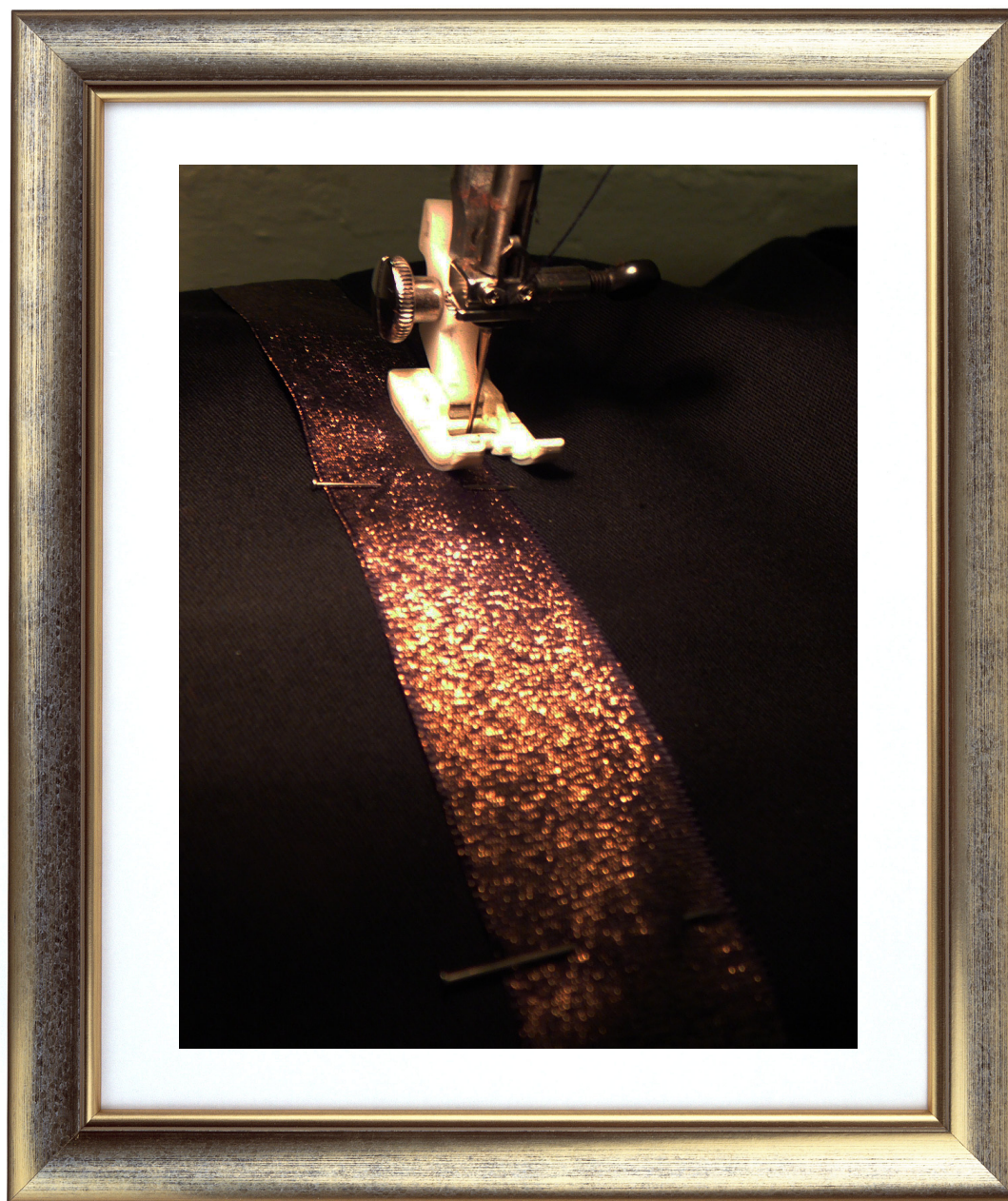
Kuva 14: Takin vuorimateriaali

Takin materiaalin löydyttyä teatterin varastosta, toivoin löytäväni sieltä myös kankaan housuja varten. Mielessäni oli lähinnä jokin musta tai todella tummanharmaa, sopivan jämäkkä villasekoitekangas. Oli kuitenkin tärkeää miettiä myös hieman lämpöviivytyttä. Takista tuli jo sen verran paksu että housujen materiaalin olisi oltava jotain hieman kevyempää, muuten asun kantajalle saattaisi tulla epämiellyttävän kuuma. Tämä tietysti rajoitti valikoimaa. Kangasvarastossa oli kattavat pinot erilaisia mustia materiaaleja, mutta ikäväkseni en löytänyt mieleistäni kangasta. Kävin muutamassa paikallisessa kangaskaupassa enkä vielääkään löytänyt sitä täydellistä kangasta. Päädyin kuitenkin lopulta puuvillakankaaseen, jonka ajattelin sopivan hieman univormutyypisiin housuihin.

Hatun kaikki materiaalit löytyivät teatterilta. Päällismateriaaliksi otin talteen mustaa tekoturkista ja vuoriksi mustaa, pehmeää puuvillaa. Myös kengät löytyivät hetken sovittelun jälkeen puvustosta. Takin koristeluun tarvittavista nyöreistä olimme Kaurolan kanssa jo aiemmin keskustelleet ja löytäneet sopivimmat vaihtoehdot (kuva 15). Nämä nauhat oli vielä ostettava kaupasta.

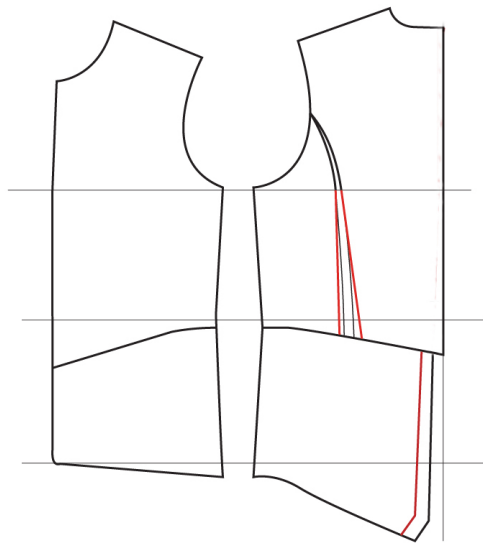
Kuva 15: Asuun valitut nyörit

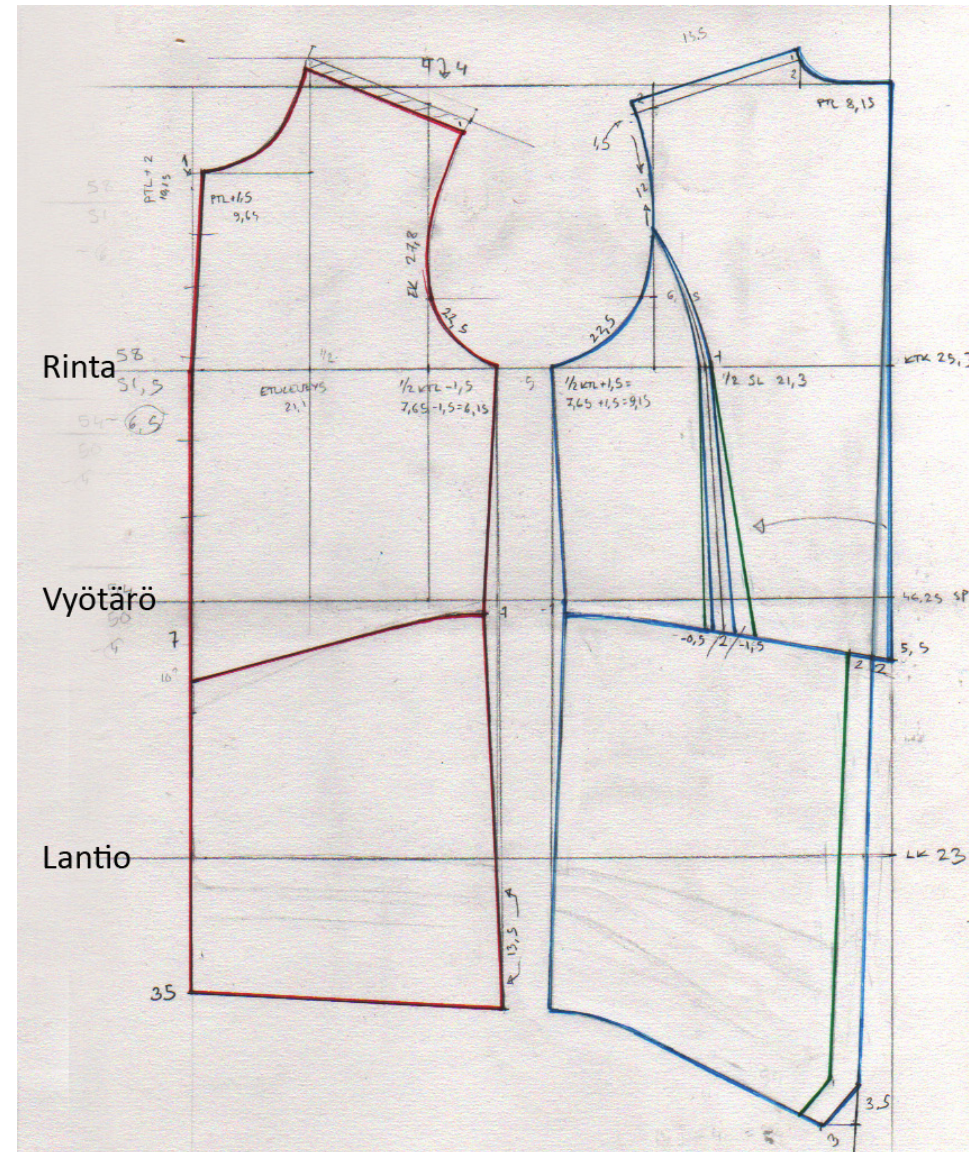
5 Valmistaminen

5.1 Kaavoitus

Luonnostelun jälkeen tein alustavat taso- ja poikkileikkauskuvat (LIITE), jotka auttaisivat myöhemmin hahmottamaan sekä kaavoitusta, että ompelua. Yleensä suunnittelija tekee yksityiskohtaiset poikkileikkauskuvat, jotta vaatteiden valmistaja saa tuotettua tarkalleen sellaisia tuotteita kuin suunnittelija on tarkoittanutkin. Tässä tapauksessa olen itse ollut vaatteiden valmistajana ja tein poikkileikkauskuvat lähinnä itseäni varten, enkä kokenut tarpeelliseksi päivittää niitä enää siinä vaiheessa kun muutoksia tuli valmistusvaiheessa vastaan. Kuvat toimivat kuitenkin hyvänä apuna vielä myöhemminkin, vaikka ne eivät olleetkaan enää aivan ajan tasalla.

Kuva 18: Ensimmäisen sovituksen jälkeiset muutokset

Kuva 17: Takin kaava Löhösen mitoilla

Kaavoituksen aloitin takista. Piirsin ensin miesten takin peruskaavan, jonka jälkeen lisäsin kaavaan muutokset. Yleensä miesten takkeihin tehdään sauma keskelle taakse ja sieltä otetaan väljyyttä pois muutaman sentin verran, mutta muunneltavuuden vuoksi jaoin poiston kahdella ja siirsin saumat kulkemaan kädentieltä vyötärölle. Muutoskohta on osoitettu nuolella kuvassa 17. Pidensin myös helmaa ja muotoilin sen takaa pidemmäksi. Helma ei olisi takaa yhtenäinen, vaan jaoin senkin kahteen osaan. Kaavoitin takkiin kahden kappaleen hihan.

Kun kaavat olivat valmiit, ompelin ensimmäisen soviteen ja oli aika sovittaa takkia Jukka-Pekka Löhöselle. Yllätyin positiivisesti kun takki istui lähestulkoon täydellisesti. Vain selän leveyttä piti hieman pienentää, poistoa tuli yhteensä noin kolme senttiä. Myös peruskaavaan tehdyt mallimuutokset olivat hyvin onnistuneet, takin helman pituus ja muoto sekä kauluksen korkeus olivat hyvin mitoitettut.

	Kaurola	Löhönen	Erotus
Kaulan ympäryys	37	43	6
Rinnan ympäryys	97	103	6
Vyötärön ympäryys	78	100	22
Selän leveys	36	45	9
Olan pituus	14	18	4
Hihan pituus	58	67	9
Selän pituus	37,5	52	15,5

Taulukko 1: Mittojen vertailua

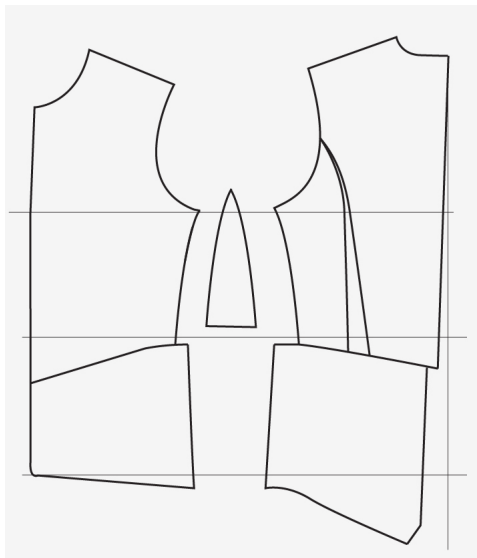

Kuva 19: Ensimmäinen sovitus Kaurolalle

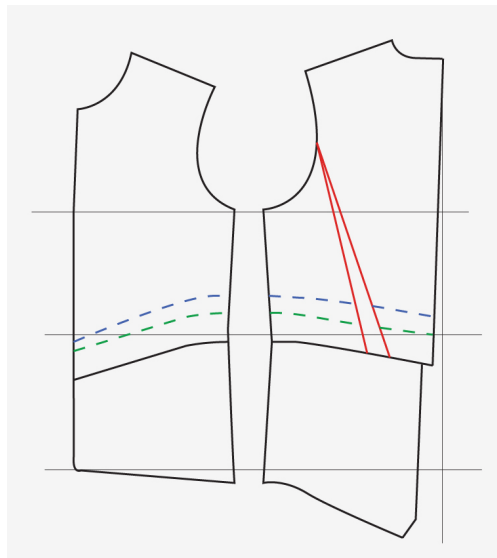
Selän leveyden korjaamisen (kuva 18) jälkeen kävin taas teatterilla sovittaakseni takkia Sari Kaurolalle (kuva 19). Pelkästään mittoja vertailemalla (taulukko 1) pystyin jo etukäteen päättelemään mihin kohtiin muutoksia todennäköisesti tulisi tehdä, mutta nyt näkisin erot käytännössä. Kuten taulukko näyttää, suurimmat erot olivat vyötärön ympäryksessä, sekä selän pituudessa. Myös hihan pituuden tulisi olla muunneltavissa. Hartianseutu näytti yllättävän hyvältä, olin nimittäin varma, että olan pituuteenkin pitäisi tehdä muutoksia, mutta näin ei kuitenkaan ollut. Kauluksen korkeuskin oli sopiva. Mallailin mahdollisia poistokohtia Sarin päällä, ja tuolloin arvelin, että poistot voisi olla parasta tehdä sivusaumasta. Vyötärösauman tulisi myös olla muunneltavissa, ja

teinkin sovitteeseen merkinnän vastaamaan tarvittavaa muunneltavuusvaraa joka oli noin kymmenen senttiä. Sovittaessa totesimme, että vaate saisi ollakin Kaurolalle hieman väljä, jotta hänen muotonsa eivät korostu liikaa, onhan kyseessä kuitenkin miespuolisen kummituksen takki.

Sovituksen jälkeen tein kaavaan muutokset (kuva 20). Päätin jättää kädentien rauhaan, ja kokeilla onnistuisiko poisto niin, että kaavoittaisin sivusaumaan eräänlaisen kiilan, joka alkaisi kädentieltä ja levenisi vyötärölle. Poisto saataisiin aikaan kiinnittämällä 'kiilan' saumat yhteen esimerkiksi hakasilla. Vaikka säikähdinkin selän pituuskien suurta eroa paperilla, sovittaessa kävi ilmi, että vyötärösauman paikkaa ei tarvitsisi muuttaa kovinkaan paljon. Nostin vyötärösauman paikkaa edestä seitsämällä ja keskeltä sekä takaa kahdeksalla

Kuva 20: Kiila kaavoitettuna

Kuva 21: Toista sovitusta varten tehdyt muutokset

Kuva 22: Toinen sovitus

sentillä. Ajatuksenani oli tehdä vyötärönseudusta painonapeilla muunneltava, yläaosasta joko kokonaan tai osittain irrallinen kappale.

Kaavoitusratkaisuni olivat hyvin kokeellisia, joten en juurikaan tiennyt minkälaisia tuloksia odottaa. Tehtyäni muutokset kaavaan ja sovitteeseen, huomasin, että sivusaumaan ei ole fiksua puuttua. Jo ilman henkilöllä sovittamista pystyin näkemään kuinka kangas lähti vetämään ja kiristämään kiilan ollessa kiinni. Olisihan tällainen asia pitänyt osata arvata. Todettuani kiilan kanssa ilmeneen ongelman, en edes kokeillut vyötärösauman uuden paikan toimivuutta. Aloin miettiä uusia ratkaisuja. Eräänä iltana kummitusta miettiessäni mieleeni juolahti idea. Voisin yrittää tehdä sisäänottokohdat selkäsaumoihin. Olin toki miettinyt tätä aiemminkin, mutta tuolloin ajattelin,

että poistokohta olisi hyvä sijoittaa sivusaumaan koska siellä se olisi hieman käden alla piilossa.

Toiseen sovitukseseen sijoitin muunneltavat kohdat selkämuotolaskoksiin ja oioin niiden muodon kaarevasta suoraksi (kuva 21, sivu 24). Tällä kertaa jätin myös helman irralliseksi kappaleeksi, jotta sen sovittaminen ja siihen mahdollisten muutosten tekeminen olisi helpompaa. Kaavoja päivittäessäni nostin vyötärösauman paikkaa reilusti ja sovittamista varten merkitsin helman suunnitellun paikan yläosaan. Kun sovitin vaatetta Kaurolalle, huomasin että

Kuva 23: Kolmas sovitus

selkäsaumaan tulevat painonapit toimivat hyvin. Myös kappaleen irralliseksi jättäminen oli hyvä idea, sillä sain haettua vyötärön sopivaa paikkaa helposti. Suunnittelemani vyötärösauman paikan huomasin tarpeettoman korkeaksi. Vaate näytti hyvältä Kaurolan päällä vaikka nostoa tulisi vain pari senttiä, ja tällöin vaate istuisi paremmin myös miehen päälle, koska vyötärö ei olisi niin korkealla (kuva 22, sivu 24).

Kolmas sovitus (kuva 23) olikin jo oikean takin kanssa, jota olin ommellut jo melko pitkälle. Olin tehnyt vaatteeseen vielä valmistuksen aikana muutaman muutoksen. Siirsin selän painonapit kulkemaan vyötäröltä olkasaumaan, sen sijaan että ne olisivat edelleen kulkeneet kädentielle. Tällä tavalla vaate istuisi luontevasti kummassa napitusasennossa tahansa, eikä kangas vetäisi rumasti mistään kohtaa. Päätin myös jättää helman kiinni takin yläosaan. Koska vyötärön paikka ei ollut muuttunut kuin muutamalla sentillä, en katsonut tarpeelliseksi lisätä saumaan monimutkaisia rakenteita, vaan muutos tapahtuisi pelkästään selkänapituksen avulla.

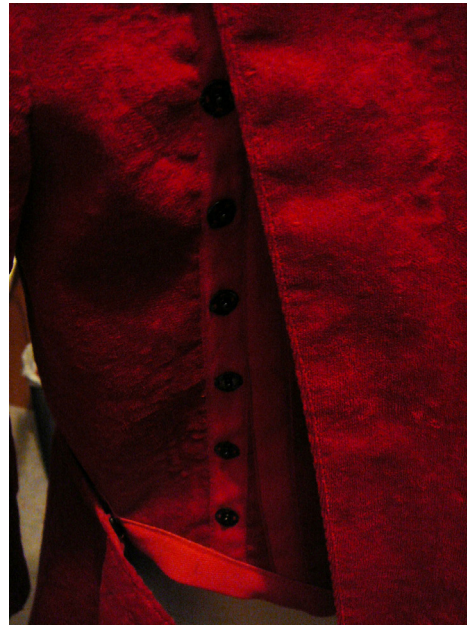
Koska housut eivät tulisi näkymään takin alta juurikaan, päätin tehdä ne peruskaavalla. Kaavoitin housut Löhösen mitoilla, enkä tehnyt kaavaan mitään muuta muutoksia, kuin muotolaskosten siirron. Säädettyvyys hoidettaisiin vyötärökaitaleen sisään pujotetulla kuminauhalla.

5.2 Ompelu

Kun takin kangas oli pesty, oli aika leikata kangas. Normaalisti olisin tehnyt leikkusuunnitelman, eli miettinyt etukäteen kaavanosien kankaalle asettelua ja leikkuuta, mutta tässä tapauksessa se ei onnistunut. Koska kangas oli vanhanpuoleista, löytyi siitä jonkin verran ei-toivottuja jälkiä ja huonoja kohtia. Huomioon oli otettava myös langansuunta, sillä eri suunnasta katsottuna kangas heijasti valoa eri tavalla. Kaikki palat oli siis leikattava samansuuntaisesti. Onnekseni materiaalia oli paljon ja pystyin välttämään vialliset kohdat.

Kuva 24: Takki patinaa ja koristelua vailla

Kuva 25: Selän painonappeja. Kuvassa näkyy myös tukikankaan ongelma

Silkkisametti on hyvin purkautuvaa materiaalia joten aivan ensimmäisenä kaikki kappaleet oli huoliteltava saumuroimalla. Saumuroin samalla myös vuorikankaan kappaleet jotka oli aiemmin leikannut. Saumuroinnin jälkeen aloin tehdä tukikangaskokeiluja sametille. Kangas oli sellaisenaan aivan liian ryhditöntä sopiakseen univormutakin jämäkkyYTEEN, joten oli selvää että kangas tarvitsisi tukea. Käytin tukemiseen lämmöllä kiinnitettävää liimakangaspohjaista tukikangasta. Kiinnittäminen osoittautui kuitenkin odotettua vaikeammaksi. Hain sopivaa kiinnityslämpötilaa ja -aika koetilkuille melko kauan. Tukikangas ei kiinnittynyt kunnolla alhaisella lämpötilalla, mutta liian kuuma lämpötila oli liikaa päälliskankaan tekokuitumateriaalille. Useiden yritysten jälkeen sopiva lämpötila ja aika löytyi ja kangas tuntui pysyvän hanakasti paikallaan. Halusin vielä lisää tukea joten lisäsin toisen kerroksen tukikangasta edellisen päälle.

Seuraavaksi aloin ommella kappaleita yhteen. Saumat eivät silittämisestä huolimatta pysyneet litteinä, enkä halunnut näkyviä tikkauksia joten käytin paltausnauhaa kiinnittämään saumanvarat kankaaseen. Paltausnauha on kaksipuoleista liimaharsoa, joka lämmön avulla kiinnitetään kankaaseen. Käytin paltausnauhaa myös helmojen kääntämiseen. Myös käsin ompelemista oli tehtävä paljon.

Ensin ompelin hihakappaleet yhteen sekä vuorista että päälliskankaasta. Muunneltavuutensa vuoksi vuoritus täytyi valmistaa hieman normaalista poikkeavasti, ja osa vuorikappaleista täytyi kiinnittää päälliskankaaseen erikseen jo ennen vaatteen kasaamista. Minun oli tikkauksen välttämiseksi

kiinnitettävä keskitakakappaleen vuori käsin ompelemalla jotta voisin sen jälkeen yhdistää kaikki takakappaleet olkapääsaumasta toisiinsa. Tämän jälkeen vuoritin helmakappaleet erikseen, ja sen jälkeen kiinnitin vielä etu- ja sivutakakappaleen vuorin yhtenäisenä paikalleen. Tämän jälkeen ompelin hihat kiinni kädentielle ja yhdistin etu- ja takakappaleet ja kiinnitin myös helman vyötärösaumaan.

Kun kappaleet alkoivat olla kiinnitettynä toisiinsa, alkoivat myös ongelmat tukikankaan kanssa (kuva 25, sivu 26). Yleensä tukikankaan kiinnittämisen jälkeen kankaiden olisi hyvä antaa levätä hieman ennen jatkokäsittelyä. Vaikka olin tehnyt tämän, vaikka olin kiskonut kappaleita ja vaikka olin rapsutellut tukikankaan reunoja varmistaakseni että tukikangas varmasti pysyy kiinni, ilmeni kiinnittymisen kanssa ongelmia ikävästi jälkeinpäin. Tämä oli sellainen vastoinkäyminen jota en ollut osannut odottaa ja harmistuinkin tästä kovasti. Tukikangas ei irtoillut kokonaan vaan kankaan pinta näytti ikään kuin kuplivan sillä liima oli irronut sieltä sun täältä pieninä täplinä.

Jatkoin kuitenkin takin työstämistä ja ajattelin, että sekä koristelu että patinointi voisivat hyvinkin viedä huomion kuplivalta pinnalta eikä ongelma olisi niin suuri kuin miltä se silmiäni edessä sillä hetkellä näytti. Pääntien vuorikankaan ompelin kauluksen sisään ja kiinnitin hihansuussa päällis- ja vuorikankaan yhteen päältä tikkaamalla, sillä hihakoristeet tulisivat myöhemmin peittämään ompeleen. Aloin myös pikkuhiljaa päästä yli tukikangasongelmien aiheuttamasta ahdistuksesta ja aloin olla yhä enemmän sitä mieltä, että pinta voisi patinoinnin kanssa toimia jopa hyvänä tyylikeinona.

Pinta näytti kieltämättä hieman vanhettuneelta ja se ei ollutkaan välttämättä huono asia.

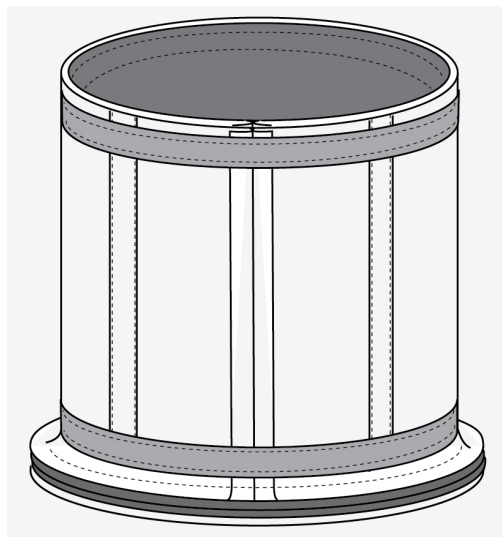
Kun takki oli muuten kasassa, oli aika koristella se. Halusin takkiin hieman virttynyttä ja räsyistä ilmettä, mutta en halunnut kuitenkaan vahingoittaa itse vaatetta. Päätin lisätä kultanyöritysten alle takkikankaasta vinoon langansuuntaan leikatut, puuvillaisella vinonauhalla vahvistetut kangassuikaleet (kuva 26). Koska en huolitellut kaitaleiden reunoja, ne rispaantuisivat ja se toisi takkiin sitä haluttua räsyvaatteen tuntua. Kun olin sommitellut kaitaleet sopiville paikoille ja kiinnittänyt ne, aloin koristella vaatetta kultanyöriyksellä. Keskellä edessä nyöri kiersi vyötäröltä rintamusta pitkin pääntielle ja sieltä niskan kautta samaa reittiä takaisin toiselle puolelle. Selkään lisäsin nyörit painonapeilla kiinnitettäviin saumoihin ja vielä yhden nyöriyksen kiinnitin hihansuuhun.

Kuva 26: Nyörityskoikeilu

Housut olivat hyvin helpot valmistaa yksinkertaisen mallinsa vuoksi. Ainoa mikä muutti normaalia työjärjestystä oli sivusaumaan kiinnitettävä kultanauha, jonka kappaleiden saumurihuolittelun jälkeen kiinnitin ensimmäisenä. Seuraavaksi ompelin ja silitin muotolaskokset, jonka jälkeen valmistin piilonapitushalkion ja kiinnitin sen miehustaan. Sitten yhdistin lahkeen sisäsaumat ja ompelin haarasauman. Tämän jälkeen valmistin vyötärökaitaleen, kiinnitin sen ja pujotin kaitaleen sisään kuminauhan. Lahkeensuiden ompelemisen jälkeen kiinnitin vielä napit ja housut olivat patinointia vaille valmiit.

Hatun valmistin jo ollessani teatterilla työharjoittelussa. Olin aiemmin harjoittelun aikana valmistanut useita ortodoksimunkin hattuja ja husaarin hatun valmistaminen ei eroaisi niistä juurikaan. Vuorikankaana käytin mustaa

Kuva 27: Hatun rakennekuva

Kuva 28: Hattu karvakerrosta vailla

nukkapintaista kangasta jonka vahvistin liimakankaalla. Rakenteisiin (kuva 27) käytin rigilene-muoviluuta, erästä kovetettua rullaverhokangasta ja muovisia pöytätabletteja. Teatterilla käytetään materiaaleja hyvin kekseliäästi ja vinkit hatun valmistukseen ja materiaaleihin sainkin pukusuunnittelija Taina Peltomäeltä. Hän kertoi, että he käyttävät muovisia pöytätabletteja valmistaessaan sellaisia hattuja joiden tulee pysyä ryhdissä. Hatun kaavoitus oli hyvin yksinkertaista. Kaavoiksi tarvittiin vain hatun päällimmäiseksi osaksi pyöreä kappale ja tuon kappaleen ympärysmittan pituinen suora kappale.

Leikkasin näillä kaavoilla sekä vuorikankaasta että tukea antavasta verhokankaasta yhdet kappaleet kutakin. Ensin ompelin luukujat sekä hatun ylä- että alareunaan jotta voisin tukea hatun rigilenellä. Sitten ompelin vuorikankaat yhteen ja kiinnitin taskun paikalleen käsin. Sen jälkeen ompelin verhokankaat, jättäen vuorikankaan saumanvarat verhokankaan sauman väliin. Pujotin rigilenen luukuihin ja kiinnitin ne niin että hatun muoto pysyy kauniin pyöreänä (kuva 28). Seuraavaksi leikkasin pöytätableteista sopivat palat ja niittasin ne kiinni antamaan hatulle tukea. Tämän jälkeen leikkasin jälleen samalla kaavalla tekoturkiksen, ompelin ne yhteen ja upotin hatun rungon karvan sisälle ja kiinnitin ne toisiinsa käsin. Kiinnitin vielä takkikankaasta valmistetun ja kultanauhalla kirjaillun koristeläpän ja kummituksen hattu oli valmis.

Kun vaatteet olivat valmiit, sovitin asua Löhöselle. Minulla ja Löhösellä oli niin erilaiset aikataulut, etten päässyt sovittamaan vaatteita hänelle enenkuin ne olivat valmiit. Koska olkasauman rakenteista tuli varsin paksut, olin aavistellut, että takki saattaisi kuitenkin jäädä hieman liian pieneksi Löhöselle.

Mainitsin tästä Kaurolalle sovitustemme yhteydessä. Hän sanoi että se ei olisi suuri ongelma, sillä takki olisi varmasti kuitenkin vielä tarpeen vaatiessa muunneltavissa jollekulle muulle. Löhönen on yksi teatterin harteikkaimmista miehistä, joten häntä vähänkään pienemmälle takki mahtuisi varmasti. Kun pääsin sovittamaan takkia Löhöselle, kävi juuri niinkuin pelkäsinkin. Takki otti kiinni nimenomaan olkapäistä ja Löhönen näytti lähinnä siltä kuin olisi ollut lainavaatteissa. Housut sopivat hyvin, mutta ilman takkia housujen istuvuudella ei olisi mitään merkitystä. Tämä takaisku harmitti minua valtavasti. Onneksi takki näytti Kaurolan päällä hyvältä, eikä hän ollut ongelmasta kovinkaan pahoillaan.

5.3 Patinointi

Viimeiseksi oli aika miettiä patinointia. Patinointi on tekstiileille ja muille materiaaleille tehtyä keinotekoisia vanhentamista pinnan rakennetta tai väriä muuntaen. Useimmiten patinointia tehdään erilaisilla kemikaaleilla (kloriitti, väriaineet), mutta muita, luonnollisempiakin menetelmiä kuten teetä tai hiekkapaperia on mahdollista käyttää riippuen siitä, minkälaisen lopputuloksen haluaa. Patinointi voi olla myös esimerkiksi vaatteen kuluttamista tai rikkomista. Yleensä patinoinnin tarkoitus on saada vaate näyttämään siltä että sitä on jo hieman käytettykin, mutta joskus voidaan hakea myös esimerkiksi näkyvästi likaista tai rikkiäistä pintaa. Usein patinointia tehdään useassa vaiheessa. Patinointi voidaan tehdä leikkaamattomalle kankaalle, esimerkiksi jos tavoitellaan tasaista tulosta ja keinona on kankaan värjäys. Myös kaavoista jo leikattua kangasta voidaan patinoida. Tässä tapauksessa patinointi tapahtui

kuitenkin vasta siinä vaiheessa kun vaate oli muuten valmis. Se, missä vaiheessa patinointi tapahtuu, voi rajoittaa käytettäviä patinointikeinoja.

Kuva 29: Esimerkki patinoidusta vaatteesta

Tutustuin keväällä Susanna Kasasen opinnäytetyöhön Kohti kokonaisuutta - patinointi osana näyttämöasua. Kasanen oli osallistunut patinointikurssille ja työssä oli liitteenä kurssimateriaaleista koottu näyttekansio. Aikani kansiota metsästettyäni pääsin tutustumaan siihen. Kansio oli hyvin informatiivinen, mutta työhöni sopivaa patinointimenetelmää en sieltä löytänyt. Yleensä patinoinnin tavoitteena on saada vaatteelle kuluneen, likaisen tai haalistuneen näköinen pinta. Minä hain kuitenkin ensisijaisesti pölyistä pintaa ja tällaiseen työstämiseen liittyvä tieto tuntui olevan kiven alla.

Päädyin tekemään jotakin patinoinnin parissa hyvin yleistä: kokeilemaan koetilkuille hieman sitä sun tätä. Hankasin kangasta hiomapaperilla ihan silkasta uteliaisuudesta, mutta en yllätyksekseni huomannut käsittelyssä ja käsittelemättömässä kankaassa juuri minkäänlaista eroa. Kokeilin myös maalata kangasta eri keinoin kuten akryylimaaleilla ja kenkälankilla, mutta jälki oli lähinnä tökeröä. Yritin löytää spraymaalaa jonka ajattelin olevan potentiaalinen vaihtoehto, mutta sopivaa sävyä ei löytynyt joten sitä en päässyt kokeilemaan. Lopulta mieleeni juolahti sovitusnuken helmantasaukseen tarkoitettu liitujauhe. Milläpä paremmin saisin pölyisen vaikutelman, kuin aidosti pölynomaisella aineella? Kokeiltuani jauhetta ensin koetilkulle, puin takin nuken päälle ja aloin taputella jauhetta vaatteelle. Nukkainen kankaan pinta otti jauheen vastaan erinomaisesti ja tuloksena oli juuri sellainen pölyinen ja aikaanähneen oloinen pinta mitä etsinkin. Tämän jälkeen piti saada jauhe pysymään vaatteessa. Vaikka pinta oli hyvännäköinen, jauhe kyllä varisisi käytössä jollei sitä saisi jollakin kiinnitettyä. Mieleeni tuli heti fiksatiivi.

Fiksatiivi on kiinnitysaine, jota käytetään muun muassa hiilipiirroksiin. Suihkuttelin fiksatiivia pitkin vaatetta ja lisäsin välillä jauhetta. Pinta alkoi näyttää paremmalle (kuva 30).

Housuihin ja hattuun käytin samaa menetelmää. Housun musta kangas oli sekä väriltään, että materiaaliltaan huomattavasti helpompi käsitellä pölyisen näköiseksi. Taputtelin jälleen liitujauhetta housujen pinnalle ja vaikka housut eivät välttämättä olisivat edes kaivanneet fiksatiivia, suihkutin sitä silti. Vielä otollisemmaksi materiaaliksi käsittelylleni osoittautui hatun tekoturkis, jolle

Kuva 30: Pölypatinointia

annoin saman käsittelyn kuin muillekin vaatekappaleile. Mustat nahkasaappaat patinoin perinteisesti hiekkapaperin kanssa hangaten. Koristelin saappaan reunat kultanyörillä käsin ommellen.

Koska halloween oli sopivasti asun valmistamisen aikoihin, löytyi askarteluliikkeestä teemaan sopivaa hämähäkinseittiä (kuva 31). Paketissa ei lukenut mistä materiaalista seitti oli valmistettu, mutta se oli jonkinlaista tekokuituista venyvää harsoa. Kun harsoa venytti tarpeeksi, syntyi siitä hyvinkin uskottavan näköistä hämähäkinseittiä (kuva 32). Kiinnittelin sitä takkiin ja tarkoituksena oli saada kummitus näyttämään siltä kuin hän olisi kävellyt seittien läpi ja ne olisivat tarttuneen takkiin kiinni.

Kuva 31: Hämähäkinseitti ennen...

Kuva 32: ...ja jälkeen.

5.4 Maskeeraus

Vaikka työn pääpaino onkin vaattella, ei esiintymisasu ole mitään ilman siihen sopivaa maskeerausta. Maskeeraus on erityisen tärkeä kun hahmo poikkeaa suuresti tavallisesta ihmisestä, ja ero elävien ja kuolleiden kasvojen voitaneen laskea suureksikin poikkeavuudeksi. Lisäksi miespuolista kummitusta esittäisi tällä kertaa nainen, joten tämäkin lisäsi tarvetta panostaa sekä maskeeraukseen että kampaukseen.

Maskeerausta meillä oli mukana suunnittelemassa ja tekemässä teatterin kampaaja-maskeeraaja Riikka Hakamäki. Normaalisti maskeerauksen suunnittelu olisi kuulunut varsinaisesti minun tehtäviini, mutta Kaurola kertoi Hakamäen haluavan hahmon suunnitteluun mukaan ja mielestäni se olikin hyvä idea. Havaintojen perusteella olimme jo Kaurolan kanssa saaneet selville että kyseessä oli ystävällisen näköinen ja oloinen hahmo. Toinen maskeerauksen suunnitteluun vaikuttava seikka oli se, että hahmo tulisi esiintymään tapahtumissa joissa on läsnä paljon lapsia. Halusimme hahmon herättävän kiinnostusta ja uteliaisuutta, tavoitteena ei ollut pelotella ketään. Ensimmäiset näkemyseromme Hakamäen kanssa tulivatkin esiin siinä vaiheessa kun hän ehdotti että kummituksella voisi olla jonkinlainen puolinaamio, hieman oopperan kummituksen tapaan (kuva 33, sivu 32). Ajatus puolinaamiosta herätti sekä minussa että Kaurolassa lähinnä pelottavia mielikuvia ja emme suinkaan halunneet muiden tuntevan niin. Sovimmeekin että emme käytä naamiota vaan meikki saa riittää.

Kuva 33: Oopperan kummitus

Kaurola istui maskeeraustuoliin ja lähdimme yhdessä kokeilemaan minkälainen meikki näyttäisi hyvältä. Kummitusmaisen ilmeen saamiseksi valkoinen pohjameikki oli selvä valinta. Pelkkä valkea pakkelointi ei tietenkään riittänyt, vaan haimme kasvoihin syvyyttä kokeilemalla sävytystä kasvon eri kohtiin. Hakamäki ehdotti että lisäisimme aavistuksen punaa poskiin ja huuliin jotta kuolleisiin kasvoihin tulisi edes hieman eloa. Aavistuskin oli kuitenkin liikaa, ja kasvoista tuli mieleen barokki ja aikakaudelle tyypillinen, naismainen kasvomeikki. Tämän jälkeen Hakamäki halusi kokeilla hopeanharmaata sävyä korostamaan kasvojen luisevaa ilmettä. Otsaan ja poskipäiden alle sivelty väri toimikin erinomaisesti ja korosti kummitusmaista, kuihtunutta olemusta.

Myös hiusten suhteen meillä oli jo tietyt silminnäkijähavaintojen perusteella määräytyvät kriteerit. Kummituksen hiuksia oli kuvailtu vaaleiksi, hieman kiharoiksi ja pituudeltaan hieman olkapäiden yli ulottuviksi. Myös tässä asiassa meillä oli Hakamäen kanssa hieman näkemyseroja. Hänellä oli mielessään jälleen hieman barokkityylinen, erittäin kihara kampaus. Kaurola oli kanssani samaa mieltä siitä, että kampauksen tulisi olla hieman hillitympi, sillä mikään havaintokummituksesta ei viitannut barokkikampaukseen. Kun meikki oli tehty, kokeilimme peruukkia Kaurolan päähän. Peruukki oli valmiiksi hyvin tiheästi kiharalla (kuva 34), ja Hakamäki alkoikin toiveidemme mukaan muotoilla

Kuva 34: Kaurola maskeerattavana

peruukkia. Kun olimme päässeet mieleisemme tulokseen, solmimme hiukset kiinni punaisella nauhalla ja Hakamäki viimeisteli vielä peruukin hopeanharmaalla sprayvärillä. Tämä teki hiuksista juuri sopivan pölyttyneen näköiset. Sprayväri oli juuri sellaista mitä olin aiemmin etsinytkin, mutta en löytänyt. Niinpä lainasin väriä Hakamäeltä ja kävin vaatteen vielä kertaalleen spraypurkista väriä suihkutellen ja lopputulos oli todella hyvännäköinen.

Tämän jälkeen lisäsimme hämähäkinseittiä peruukkiin ja Kaurola harjoitteli vielä peilin edessä ilmeitä ja eleitä kummituksena esiintymistä varten ja olimme kaikki kolme sitä mieltä, että hyvältä se näytti. Enää olisi jäljellä kummituksen ensiesiintyminen Tarinoiden Taulumäki -tapahtumassa!

Kuva 35: Kummituksen ilveilyä

6 Pohdinta

Kun asu oli tehty, kummitus osallistui Tarinoiden Taulumäki -tapahtumaan (kuva 34). Valitettavasti en itse päässyt osallistumaan, mutta Kaurola kertoi että kummitus oli kerännyt paljon uteliasta yleisöä. Kummituksella ei ollut omaa ohjelmaansa, vaan hän kierteli väkijoukon seassa herättäen lasten ja erityisesti nuorten kiinnostuksen. Ihmiset uskalsivat lähestyä kummitusta ja näin ollen teatteri sai kaipaamaansa mainosta muun muassa kummituksen jakamien esitteiden muodossa.

Vaikka asun muunneltavuus ei toiminutkaan halutulla tavalla, koen muuten onnistuneeni tehtävässäni hyvin. Kyseessä oli ensimmäinen asiakastyöni ja opin työn aikana paljon. Kaurola piti valmista asua onnistuneena ja pukusuunnittelija Taina Peltomäkikin sanoi kummituksen olevan ”huippu!”. Lopputuloksena toimeksiantaja sai haluamansa hahmon suunniteltuna ja toteutettuna ja voin itsekkin olla työhöni tyytyväinen.

Varsinaista tarinaa emme kummituksen ympärille saaneet luotua, mutta nyt siihen liittyviä asioita on edes hieman tutkittu ja voidaan todeta, ettei kukaan tunnu hänen henkilöllisyydestään mitään tietävän. Tutustuminen sekä kummitustarinoihin että teatterirakennuksen historiaan oli hyvin mielenkiintoista, enkä missään vaiheessa kokenut tekeväni tylsää työtä. Kummatkin aiheet ovat sellaisia, etten luultavasti olisi koskaan syventynyt niihin ilman oppinäytetyötäni, mutta olen iloinen että pääsin sen nyt tekemään, sillä opin samalla myös jotain uutta kotikaupungistani. Mielestäni työni on aiheeltaan mielenkiintoinen ja tuore. Maskotin asun suunnittelu ei sellaisenaan ole mitenkään ennennäkemätöntä, mutta hahmon taustana oleva tarina kummituksesta tekee työstäni uudenlaisen.

Kummituksen asu jää Varkauden teatterin haltuun ja on Kaurolan vapaasti käytettävissä muissakin vastaavissa tapahtumissa ja tilanteissa. Olen saanut paikan Varkauden teatterilta ompelija-pukijana ja jäänkin nyt mielenkiinnolla odottamaan, mahdanko itse törmätä valmistamani asun esikuvaan.

Kuva 35: Varkauden teatterin kummitus Tarinoiden Taulumäki -tapahtumassa

Kuvat ja taulukot

Kuva 1 Johdanto: <http://www.goodcleanlove.com/wp-content/uploads/2010/09/theatre_stage_curtain.jpg> (24.4. 2011)

Kuva 2 Varkauden teatterin julkisivu, kuvituskuva: Sari Kaurola 2011

Kuva 3 Kummituskirjallisuutta, kuvituskuva: Veera Onttonen 2011

Kuva 4 Mindmap kummitustarinoista: Veera Onttonen 2011

Kuva 5 Kansalaissodan aikana valkoisten hallussa ollut työväentalo oli lohduttomassa kunnossa vuonna 1919.:
Kansanedustajamatrikkeli

Kuva 6 Husaariunivormuja: <<http://www.victorianstrollers.co.uk/stevesuniforms/hussars.html>> (24.4. 2011)

Kuva 7 Kuvituskuva: Veera Onttonen 2011

Kuva 8 Muotokielitaulu: Veera Onttonen. kuvat: <<http://www.victorianstrollers.co.uk/stevesuniforms/hussars.html>> (24.4. 2011)

Kuva 9 Luonnostelua: Veera Onttonen 2010

Kuva 10 Asun mallipiirros: Veera Onttonen 2010

Kuva 11 Tarkennettu piirros asusta värillisenä: Veera Onttonen 2010

Kuva 12 Nyörien näytekappaleita: Veera Onttonen 2011

Kuva 13 Takin päällysmateriaali: Veera Onttonen 2011

Kuva 14 Takin vuorimateriaali: Veera Onttonen 2011

Kuva 15 Asuun valitut nyörit 2011

Kuva 16 Kuvituskuva: Veera Onttonen 2011

Kuva 17 Takin kaava Löhösen mitoilla: Veera Onttonen 2010

Kuva 18 Ensimmäisen sovituksen jälkeiset muutokset: Veera Onttonen 2010

Kuva 19 Ensimmäinen sovitus Kaurolalle: Veera Onttonen 2010

Kuva 20 Kiila kaavoitettuna: Veera Onttonen 2010

Kuva 21 Toista sovitusta varten tehdyt muutokset: Veera Onttonen 2010

Kuva 22 Toinen sovitus: Veera Onttonen 2010

Kuva 23 Kolmas sovitus: Veera Onttonen 2010

Kuva 24 Takki patinaa ja koristelua vailla: Veera Onttonen 2010

Kuva 25 Selän painonappeja. Kuvassa näkyy myös tukikankaan ongelmat: Veera Onttonen 2010

Kuva 26 Nyörityskokeilu: Veera Onttonen 2010

Kuva 27 Hatun rakennekuva: Veera Onttonen 2010

Kuva 28 Hattu karvakerrosta vailla: Veera Onttonen 2010

Kuva 29 Esimerkki patinoidusta vaatteesta: <<http://katafalk.wordpress.com/2010/09/08/troll/>> (24.4. 2011)

Kuva 30 Pölypatinointia: Veera Onttonen 2010

Kuva 31 Hämähäkinseitti ennen...: Veera Onttonen 2010

Kuva 32 ...ja jälkeen.: Veera Onttonen 2010

- Kuva 33 Oopperan kummitus:
<http://2.bp.blogspot.com/_Wvav-uUB1G0/SVku5ZrtYrI/AAAAAAAAACyc/vdElpJRXie4/s320/g-phantom.jpg> (24.4.2011)
- Kuva 34 Kaurola maskeerattavana: Veera Onttonen 2010
- Kuva 35 Kummituksen ilmeilyä: Juhani Valtola 2010
- Kuva 36 Kuvituskuva: Juhani Valtola 2010
- Kuva 37 Varkauden teatterin kummitus Tarinoiden Taulumäki -tapahtumassa: Juhani Valtola 2010
- Kehykset: <http://www.free-photo-frames.com/> (24.3 2011)

Taulukko 1 Mittojen vertailua 2010

Lähteet

Kirjalliset

Aaltonen, S. 2002. Aavetaloja. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Ala-Korpi, J-S. 2004. Teatterin kummitus pelleilee piruuttaan. Sunnuntaisuomalainen 3.10.2004. Alma-media.

Heikkinen, H. 2001. Narratiivinen tutkimus - todellisuus kertomuksena. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Gummerus kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Hietikko-Hautala, T. 2009. Aaveiden kaupunki - kummitustarinoita Vaasasta. Arkmedia: Vaasa.

Koski, M. 2007. Suomalaisia haltijoita ja taruolentoja. Karisto Oy: Hämeenlinna.

Nevala, A. 2003. Vuosisata varkautelaista työväenjärjestötoimintaa. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Sähköiset

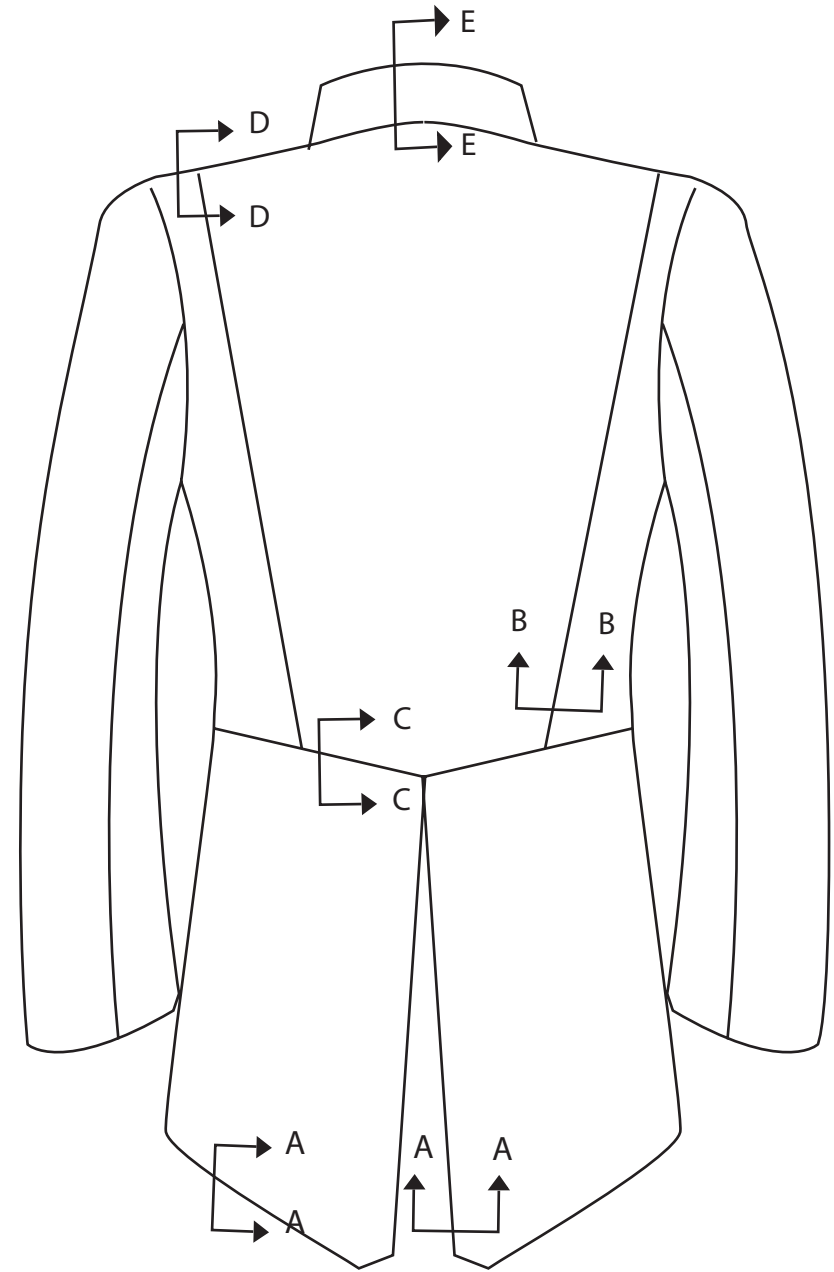
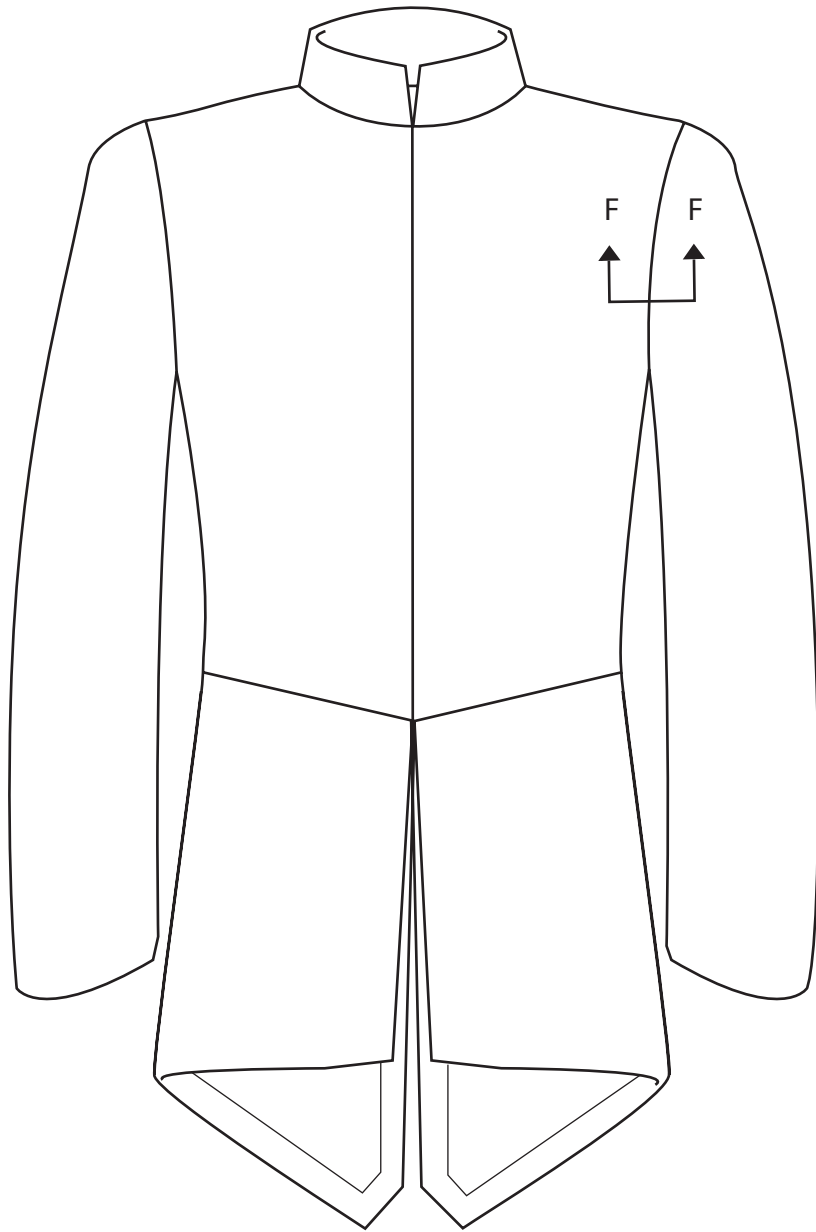
<http://www.varkaudenteatteri.fi/> (luettu: 17.3.2011)

Suulliset

Ryytty, Eero 2010. Näyttelijä. Varkaus 16.1.2010. Keskustelu.

Muut

Kaurola, Sari 2010. Sähköpostiviesti 22.2.2010.
veera.onttonen@student.savonia.fi

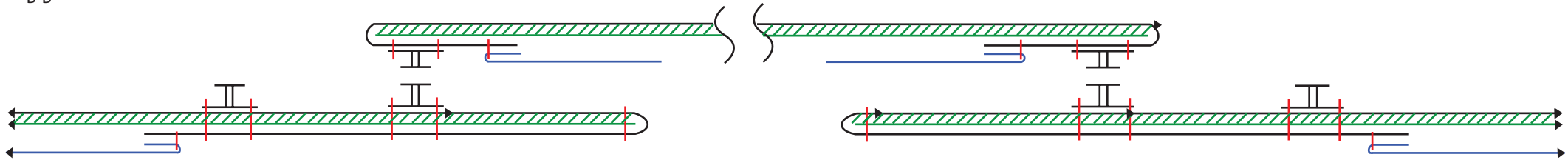
Rakenteet ovat myöhemmässä vaiheessa muuttuneet, eivätkä kuvat ole välttämättä enää ajan tasalla.

Takki

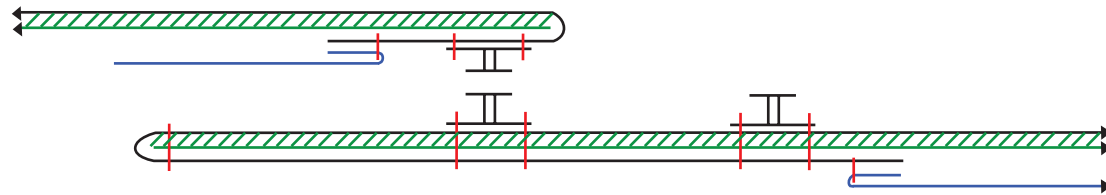
A-A

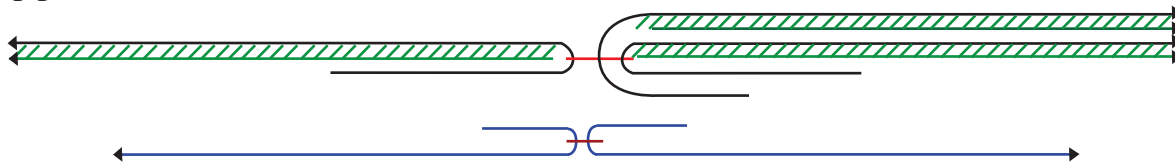
B-B

C-C

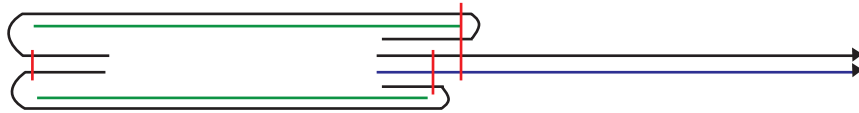

D-D

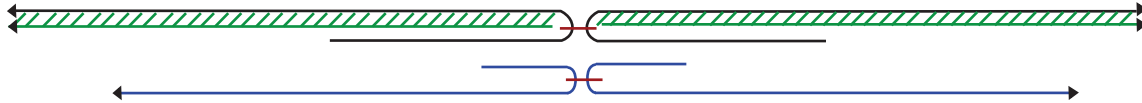

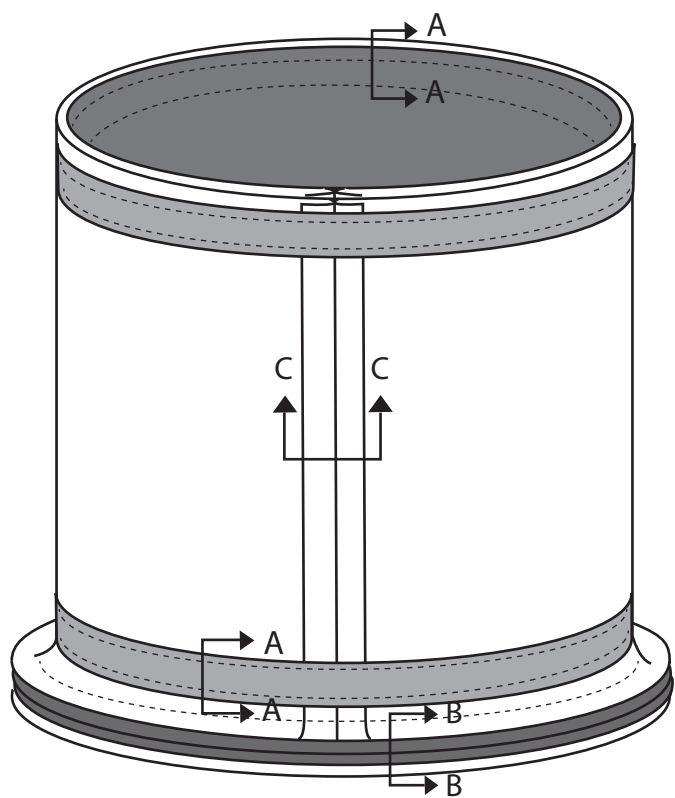
Takki

E-E

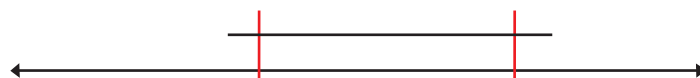

F-F

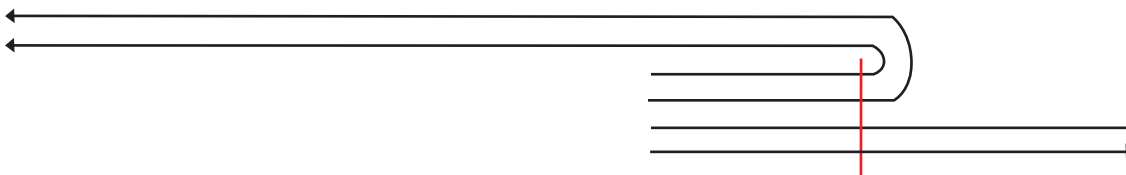

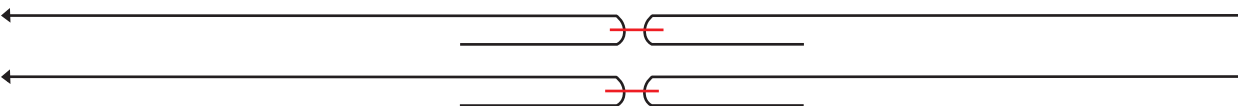
A-A

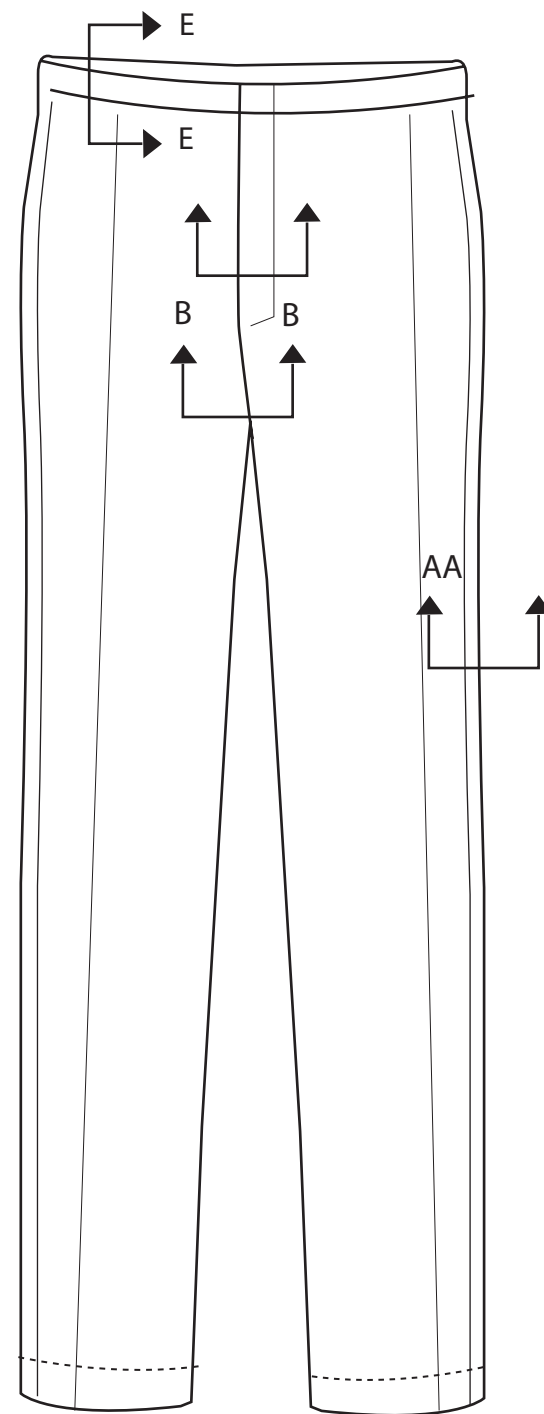
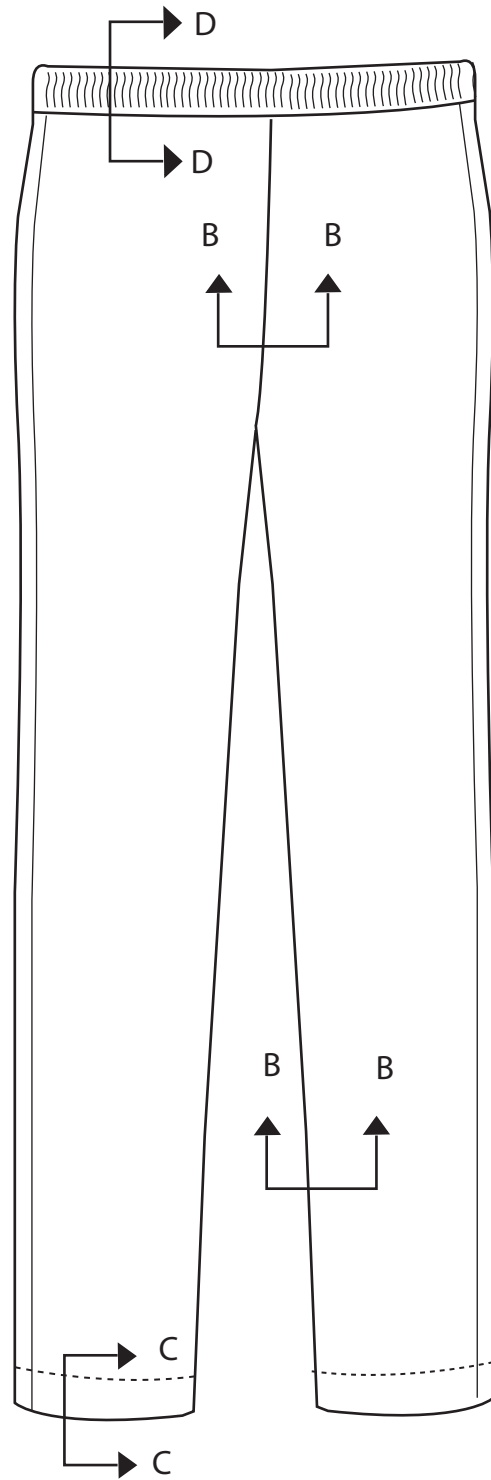

B-B

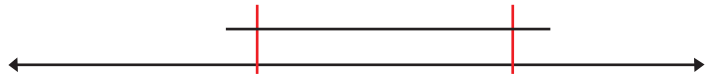
C-C

Housut

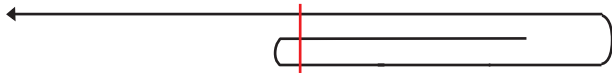
A-A

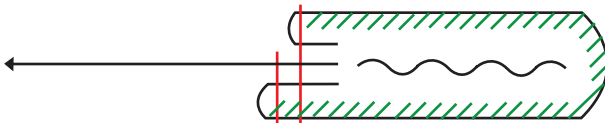
B-B

C-C

D-D

E-E

